

כל אדם יוכל להשיגו פ"ה
כל פאסט-המט וכו'-
המחלוקה בכל המדינה.
כל החסן להודיע דבר
מש דברים למען
עליו לשלם פטר הדפסה
בעד כל שורה 1 ז"ל
פרייט.

המגיד

יולא לאור פעם אחת
בכל שבוע. מחירו נאמנה
4 ר"ס 4 ז"ל לשנה.
1 ר"ס 1 ז"ל לרבע.
בעסקמדיך 8 פ"ל ע"ו
לשנה. 2 פ"ל ע"ו לרבע.
בשאר ארצות 20 פראנקס
לשנה

חדשות וקורות הימים.

יגיד ליעקב מהנעשה והנשמע בכל חלקי תבל בין כל יושבי חלד אשר ינעם
ואשר ראוי לדעת לכל איש ישראלי לתועלתו ולתועלת השפה העבריה.

מאת

אליעזר ליפמאן זילבערמאן.

והאמת והשלום אהבו. (זכרים ח').

התר"ד.

Lyck, den 14. April

1874

תוכן הענינים.

על המדינות בו יאמר: דיימסלאנד: בעלן. עסמרייך-אונגארן:
וויטן. פראג. דראהניץ. סאמנאל. רוסלאנד:
קיסטן. ווארשא. רוסעניען: אזיען: בנגל. חדשות שונות:
ה צ ו פ ה.

שיר קטן וגדול מ' שלמה הקטן. והגבול ז"ל, מלוקט ומונה: מלת
שניאור זק"ש. פרפראות: מלת תג ויידלדער הלוי.
וישא לו יהודע נשים שתיים, מלת דוד אפסענהיים. מיני ומיניה
חסתים שמעתתא: מלת ה. מ. מגיד דבריו ליעקב: מלת ל.
הכבוד והקרה: מלת יוסף ליב פסטחלווסקי. הודעות.
ה ו ס פ ה.

דברי פ"ג: אנדה שאינה חוזרת. מכתב תנחומים: מכתב תודה:
קוראים יקרים ונכבדים: בשורת ספרים: הודעות.

על המדינות בו יאמר

(ד י י מ ש ל א נ ד.) באי כח עמי אשכנז חדלו עתה ממלאכתם
בבית הועד הגדול מסיבת ימי חגם, וישבו לפעול ועבודתם ביום
השלשה עשר לירח זה. בין כה וכה מתאמצת הממשלה להטות
את לבות הנבחרים לתת לה משאלותיה בנוגע למספר הצבא אשר
יתיעצו אדות החוק החדש ההוא בהתאמת שנית. גם הקיסר
בעצמו ובכבודו משתדל בענין זה. בימים האלה קרא הקיסר אליו
את הארון פארקענבעק, ראש בית הועד, וידבר אליו אדות הענין
ההוא ויבקשו לפעול על הנבחרים שלא יקשו ערסם כל כך בנוגע
לחוק ההוא. כן הודיעו שנים נבחרים אשר הלכו לבקר את
החולה ביסמארק, כי דבר אליהם מענין ההוא ונאמר כי אם לא
יחפצו הנבחרים לתת להממשלה את מספר הצבא שדורשת מהם
אויסגאחור ממקורות הנבחה, או יתור אנגדום גתחי בחירת חדשה.
ביום הראשון לירח זה הושם עוד כהן ראש קאמאלניקי בבית
האמורים סמעס הממשלה בפרייסען, והוא ערצבישאף מעיר קעלן
על אשר עבר חוקי האמונה החדשים. כעת יושבים בבתי כלאים
שלשה ערצבישעמע בפרייסען, מלכר כחנים קמנים רבים, ובקרב
הימים ילך גם ערצבישאף ספארעבארן בשבי. תבתיים הראשונים
נצטוו-מחאפיסור שלא ללכת לבתי הסודר ברצון רק באונס, וכן
עושים. בכל פעם מוכרח מקיד הממשלה לאחוז אותם ביום
ולחבילם מהיכלם אל העגלה המוכנת לחבנם לבית האמורים. —

חנשיא ביסמארק עוזבו נחלה ומצות דיימסלאנד חוקת עליו לנח
מבל עבודה: לפי חלשיתם לא יוכל לעזוב את הדר משכבו עד
ירחי ויני, ואז נחפצו ללכת לאיזה מקום ממעני חישועה לשון לאיתנו.
ביום כ"ב לוח העבר, יום הולדת קיסר אשכנז, עשה ציר
אשכנז היושב בעיר בריסעל בירת פרייט בעלניען משתה לאחוביו

וידבר דברים נמרצים לכבוד יום ההוא ולכבוד הקיסר, והזכיר את
פעולות הקיסר נגד מורדי האור בעלי ברית האפיפיור ובעלי
בריתו. בלילה בשוכו אל נוחו נחלה סתאום בחולי מעים ובמשך
חצי שעה גוע וימת. השר ההוא ה' איש נכבד מאד ונשוא פנים
ואהוב מאד אל הקיסר, ואחר מהדיפלומאטים היותר מהירים
וסחוכמים באשכנז. היעוואיטים ובעלי ברית האפיפיור סיהרו
ויחליפו כי אצבע אלקים הוא ונענש על אשר חלל כבוד האפיפיור,
כאשר (לפי רעתם) זאת היא גם סיבת מחלת הנשיא ביסמארק.
אך הרופאים לא כן יחשבו, ואומרים כי לא אצבע אלקים רק
א צ ב ע א ד מ היתה במעל ההוא, באמרם כי מן הנמנע אשר
יטות אדם בחצי שעה מסיבת חולי מעים, ע"כ משערים הם כי
הושם אדם בלחמן. כה"ע מודיעים כי גמדה הממשלה בדעתה
להוציא את המת מקברו ולהתחזקת ארזי שורש הרבר, ואם מת
ע"י סם המות או יודע הדבר אצבע מי היתה בזה! —

(ע ס מ ר י י ד.) אחד מנבחרי העם בעסמרייך יציע לפני
הועד חוק חדש לגרש את כל היעוואיטים מעל ארסת עסמרייך.
אם יסכימו הנבחרים לזה קשה להאמין, יען ממשלת עסמרייך לא
תוכל עוד לעשות להאפיפיור וקדושו בארצה כמעשה פרייסען.
(פ ר א נ ק ר י י ד.) גם בצרפת שובתים עתה באי כח העם
ממלאכתם. בין כה וכה ובעלי הכתות המדיניות השונות מתאמצים
לחצוץ למסרתם; אלה מזה לפנות הדרך לממשלה מלך, ואלה
מזה להתחזק במעוז הרעסובליק.

אחדים מגדולי הכת החפצים במלך, נסעו אל הנסיך היינריך
לבית בורבאן לנסות דבר אליו עוד הפעם אולי יחפץ לשבת על
כס צרפת, ויושבי הארץ מצדם מראים רצונם בכל עת מצוא כי
ברעסובליק נפשם חפצה בכל פעם שנחזק לבחור אתר מתוכם
לשבת בבית הועד בותרים הם באיש רעסובליקאני.

האיש ראשעפארט הנודע אשר העיק'סאר את הקיסר נאפאלעאן
בחרב עטו החדה, ואשר ה' אתר משרי הממשלה אחרי מלחמת
ועדאן, ואח"כ נתן ידו אל הקאמוניסטים, ובנפלים נתפש ונשלח
ביר משעו לארץ גזרת לאי ניוקאלעדאניען לשבת שם במבצר
כל ימי חייו, הצליח לו עתה, לו ולשכניו אחרים שעמדו בראש
הקאמונע, להמלט ממאסרם ויבואו באנות ענגלאנד לאויסמארקאניען,
ושם שלח ראשעפארט דבר ע"י המעלענראם לאחוביו בפאריז כי
חולך הוא ללאנדאן ליסר שם מכתב עתי חדש. ממשלת צרפת
אין רוחה נוחה מזה כמובן. הדבר הזה עשת רעש גדול בצרפת,
הממשלה שלחה פקידים לעשות חקירה ודרישה בדבר, וחפצו להסיר
את נציב האי ופקירי הסבצר ממקומתם, וחרעסובליקאנים
שמתים מאד על זה. —

(ש ס א נ י ע נ.) המלחמה בין חיל הממשלה וחיל הקארליסטים
נפרצה בימים האלה בחומה שפוכה ובלי חמלה משני הצדדים.
הקארליסטים התבצרו על חריס גבוהים באופן נורא מאד, והמדיעוירעם
ועראנא העומד בראש צבא הממשלה אומר כי לא ירף מזה עד

זאמסער לתת נדבתו וז לחברה אחרת אשר היא תומכת בירי הסוחרים הנפולים ומטה רגלם, ובה לא ישימו פדות בין אנשי דתות שונות.

ועתה קורא נעים: **העבר בכבוד נמצא צף על פני מי נהר פרענעל ה' בער זא לוד עק ער** אשר זה כשני חרשים יצא מביתו וחלף לו ולא שב עוד (כנזכר במגיד) וימשהו מן המים נהוא ענהו לבוש בבגדיו ומורה שענת זהב עם שרשרת זהב רתוקה בזה בכיסו ומבעת זהב המעלפת אבן יקרה על אצבעו הכל על מקומו כאשר יצא מביתו, וגם גופו שלם אבל חיים אין בו, ולפניהם היום הזה הובל לקברות ארבים מבני עיר קענעספערנ בבני ברית וכאנים בני ברית נתנו לו כבוד האחרון ללחיו לבית עולמו כי היה האיש הזה נכבד בעיניהם. רבים יאמרו כי רוח הרעה (היפאכאנדריע) אשר קננה בקרבנו, כי כן כל יודעיו הכירו בו פנים נועמים ורוח נכאה בדברו אתם ימים אחרים לפני צאתו מביתו ואיננו, הרוח הרעה הזאת היתה הנסבה אשר חיוו היו עליו למעמסה.

עסמרייך-אונגארן.

ווייען, הבירה בח' האביב. עתה נודע לי כונת ר' שמעון באבות ר', יג, באמרו "שלשה כתרם הם, כתר תורה וכתר כהונה, וכתר מלכות". ואם השני כתרם, תורה ומלכות ישרים ונכונים הם, אך כתר כהונה לא ידעתי למי יאות, האם כל דוד אהרן, וגם אלה המחזירים על הגרנות וגם בעלי מומין אשר אל הקודש לא יקרבו הכי גם אלה מוכשרים לכתר? לכן אמרתי כונתו על מי שמכהן באחת מן הכהונות לפיכך הכלל. אמנם לפני ה' הכהונה להורות להעם חוקים ומשפטים ישרים בירי הכהנים כדכתיב ושפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו. אך בזמן הזה ראוי האיש לכתר כהונה אם ד' חנן אותו בכשרון טוב מאד נעלה, אשר לא כל אדם זכה לכשרון הזה, ואשר יאמר עליו זה מכת אלק הוא. אמיתת הרעיון הזה נראתה בימים האלה בפה בווייען, בשלשה ב"א החוגגים יום היוכל למלאות להם שבעים לשנות הייהם ומהכבוד הנעשה להם. שנים המה א", הפראפעס-סאר דאקטאר ראקטאנסקיא, זה הרופא הסהולל בחכמת אנאטאמיה ועד הימים האלה ה' מכהן פאר בהאונפערזיטעט והעמיד תלמידים כמה אלפים הבאים חנה מאפסי תבל להשלים חוק למורה לקחת חלק בחכמה האנאטאמיה ולשמוע בלמודים בחכמת הרפואה. מעולם לא נחל פראפעססאר הכבוד הגדול הזה כראקטאנסקיא. מכל חברת שונות בווייען מרחוק ומקרוב, מחברת כל בעלי בינה ומדע, מסוד חכמים ונבונים, נשלחו סגל חבורה (דעפוטאטיאנע) אליו לברכו, גם שרים רבים וגדולים ונכבדים באו לברכו, גם שרי המלוכה באו לכקרו, וכלם אומרים לו כבוד וברוך. כמה ימים לפני יום היוכל וכמה ימים אחרי כן הודיעו הכ"ע מהכבוד הנעשה לכבודו. כעין זה נעשה גם לבעל היוכל השני הפראפעססאר דר' הירסעל. גם הוא ה' מכהן פאר בהאונפערזיטעט וגם הוא למד להלמידים חכמת הרפואה וחכמת אנאטאמיה ונחל גם הוא כבוד גדול מאד. והשלישי הוא החזן הזקן זה שקנה חכמה ש"צ בעדת ווייען יע"א כש"ת הפראפעססאר הר"ר שלמה זולצער הי"ד, גם לו נעשה כבוד גדול מאד מצד יהודים ומצד א"י. עוד בימים אשר עיר ווייען היתה הומיה מהיוכל ראקטאנסקיא הודיע יועץ העיר דר' פראנקעל אחד מראשי העדה לראשי העיר בישבו כסאות למועצות, כי ביום 30 לח' מערך יה' יום היוכל להאבערקאג-סאר זולצער, ונכון לכבדו לספרו בין נכבדי אורחים להיות עהרען בירגער. כלם פה אחד חסכים לוח וכבוד גדול מאד הוא זה. — בשנת עשרים ואחת לימי חיו בא הנה מעיר האהענעסס אשר במיראל המדינה ור' חננה בקול נעים אף חזק מאד מאין כמוהו ופה אות למושב לו, ולקבל עליו עבודת הקודש ומצא חן בעיני רואיו ובעיני ראשי העדה. הוא יודע בטוב לגנו ולומר כפי חוק החזיק. בימים החם ובעת חמא החזון לשיה בשקחלת לא ה' נפרץ עוד. הוא חיבד ספר נגונים נעים כפי משטר החזיק על כל תפלות ימות השנה לשבחות ולמועדים וקרא לספר חזה שר

(*) לוח דנז ה' זאמטער-לח סאלף ר"ט-סאלף להקדן קימת לחצות מקי"י נרדמים, נטת מתקנלו נחזיה דנז, וגם סאלד-כז לו נזה זכרון נזח נליטערלסטור העצרת. עשיתי שנגלגלד חננס יהודים מפורים סון רז להוליה מחסוס כשים קדמוניות יהודים. אכל עשית עמנו, לל יעלו על ננס-סדנר הגדול הזה ומקטרים לנמות ולעשתרות?

ח סז"ל

כלותם. ימים רבים הם נלחמים ודם רב נשפך כמים ועד היום עוד לא חרצו דבר לעבר אחר.

ד י י מ ש

ברלין (המשך מגילת 14). יום ג' ה' אדר (יום הולדתו ופמירתו של משה רבינו ע"ה) הגנו יום מצוין ליהודי ברעלין וכן בכל ערי אשכנז, ומתאספים כל אנשי המדינה לבית מדרשם, ובכל בית המדרש ידרוש הרב המטיף והמחנך דרוש ממעלת משה רבינו ע"ה אב ובחיר וארון הנביאים, וממעלת תורתו הקדושה והטהורה אשר קבלה מפי אל חי ומסרה לנו, גם מזכיר הרב המטיף בדרשתו זאת את שמות המתים אשר נפטרו בשנה הזאת מאנשי בית מדרשם, ומתפלל לר' בעדם אשר בזכות משה רבינו ע"ה ובזכות תורתו ימצאו להם ד' מנוחה נבונה בצל כנפי השכינה ושוכן מעונה כו' כו'.

אמרו נא קוראים יקרים אשר בארצנו רוסיא, האם אין זה מנהג קדוש ומתור? האם אין זה מנהג לעגה את לבב היהודים. לזכרון קדושים ולאבהות קודש? ולדאבוק לבנו מי הוא בערי-ארצנו היודע ביום ז' אדר כי ז' אדר הוא? אם לא אחר בעיר איזה פרוש או במלך, ואחר פל אלה יחזיקו ויפחדו חס יראי ארצנו רוסיא, מי יענשו בעוה"ב על עוונות יהודי ברלין בעד הערכות. ואנשי הגני ירא כי כאשר יהודי ברלין יסבלו צרות רבות בעוה"ב מיהודי עניי ארצנו רוסיא, כן יסבלו הם גם בעוה"ב בעד עוונות יהודי ארצנו. יום ש"ק תצוה ופ' זכור התפללתי בבהכ"ס הגדול (הישן); בו התפללו אחינו הישנים (אורתודוקסים) יראי ד', אך עכ"ז נבדל הוא הבהכ"ס הישן הזה מבתי הכנסיות בארצנו, יען הכיסה איננה באמצע הבית, והש"ץ איננו משמיע קולות איומות כפראי, וכן משורריו אינם תחבים את אצבעיהם בגרונותיהם, רק הש"ץ הוא מתפלל בניגון קאר ומקהלה (קאריסמען) ישוררו אתיו כחך החכמה הזאת. הבית הכנסת אם כי גדול הוא מאד, עכ"ז ה' מלא מפה אל פה, ובלחץ ובדוחק עמדו אנשיו. דברים בטלים זולת דברי תפלה לא נשמעו בהבית, תפלת שחרית וקריאת התורה בניגונה ובמעמים הכל כבערי ליטא וזאמט, רק ההבדל הוא, כי בל"ז מדברים רוב העם דברים בטלים בעת חזרת הש"ץ ובעת הקריאה, ופה רק שקט, אין פוצה פה, הש"ץ קורא לעלות ההורה לא בשם "פפה" רק "עמוד כהן, לוי, שלישי" וכן כולם.

אחר הכנסת הס'ת להיכל, עלה הרב המטיף הר' המפורסם בשמו ה' גיינער הבמחה לדרוש (כי הוא הגה דורש שני שבתים בבהכ"ס הגדול (החדש-מעמפל) ושבת א' בבהכ"ס הישן הזה). ומאשר ישבתי קרוב לארון הקודש מקום עמדתו, נמיתי און לשמוע היטב את דרשתו. שפתו צחה וברורה, קולו חזק וערב, מטיף בתמימות וברגשי לבב; אך תחת אשר חשבתי לשמוע מפיו חדשות באשר ידוע ומפורסם לחדש הוא, שמעתי אותו לחפך, ובאר איזה פסוקים, גם באר מאמרם, כל המועדות יהיו בטלים וימי הפורים לא נבטלים (מדרש משלי) ויצא בקול איום: המועדות אשר הנחילנו משה רבינו ע"ה מפי אל חי, האם יכול להיות כי יבטלו באיזה זמן מן הזמנים? תלילה, תלילה, רק כן הוא כונת המאמר: אף אם לא כל המועדות יבטלו, עכ"ז ימי הפורים לא יבטלו: והאריך מעט לדבר מעניני פורים, ואח"כ ברך את העם בברכת כהנים בלשון חקדש ובלשון אשכנז-בקול רם. הוא הרים את ידיו בעת ברכת כהנים, וכלהעם קמו ממקומם ועמדו בעת אשר ברכם.

מחר השבת הזה הייתי אצלו, ושאלתי אותו: איך הוציא את כונת המאמר מאסתחא? גם שאלתי: ומה יאמר על המאמר: מצות במלח לעתיד לבא" (נדה, ס"א, ב). ודראיתי לו את באורי ע"ז בדרוש אחר אשר דרשתי בפ"ב — ואשר הגהו מסודר אצלי עם עוד דרושים אחרים לדפוס — ומצא חן בעיניו, ועל שאלתי אותו השיב לי: אין משיבין על הדרוש. נחפלאתי מאד, כי חשובה הזאת הנה תשובה לחדרשנים הישנים, ומה להחדשים עם החשובה הזאת? אם לא כי החדשים בחפצם להקל מעליהם קשאים, ובראותם כי באו בין המצרים, אז יתורו ויחפשו דבר אשר ירחיב ויקל להם, ואף אם הדבר ישן הוא אשר הושן שגוא נפשו הוא להם, עכ"ז יקריבו אותו להנאתם. (סוף יבא).

קעניגסבערג. בימים האלה נרב אחד מאחינו מפה חבאנקיער ד' זאמטער סך א"ף ר"ט לחברה התומכת בירי הנערים הקנים אשר הם לעוורים (געזיגלען) בבתי המסחר וישלח ה' יאמסער הר' האלף ר"ט למאניסמראט מפה לשובת החברה הזאת, ויחאספו ראשי החברה הזאת וימתיקו סוד ויחליטו לבלי לקבל נדבת ה' זאמטער באשר אנשי החברה הזאת הם רק בלתי יהודים והיה לא יחד בבכורם, ובמורים לא יבא ישואל — ויאות ה'

כיום ז' אדר הייתי נצית ה' ר"ז גאלדנפער (נליד רוסיא), ומנחתי שם לוח חתנו סדז אדר' רז ומטיף נעיר האללע, וזכרנו מעט, אה"כ תמר לוי: מלך מלך הייתי חפן להחרוע נחנרתכם הסעומה, אך נחן סדז ליסע לחתן תיכף על שדל הערל. למה תלתי ללכת? שאלתי אותה. למה ומה? לי: סלף יום ז' אדר סוף היום הזה, מוכרת סדזי סלף לכת ונעיר, לדרוש נלכדלם נעיר, כי יום קדוש ונכבד הוא היום הזה לנו יהודי לשכח, ויסע לשלום.

2. דאקט' מיטע, מוזע צו פרייזע דאקט' 3, Isilogie, 4. דאקט' מיטע, מוזע צו פרייזע דאקט' 5, Dermotologie, 6. דאקט' מיטע, מוזע צו פרייזע דאקט' 7, Psychiaterse, 8. דאקט' מיטע, מוזע צו פרייזע דאקט' 9, Strafvfahren. לכן עלינו להודות ולהלל למי שעשה לנו את כל הניסים האלה ונתן בלב המלכות ויתעצו להסיד חרפה מעל פנינו למען יאמרו הגוים רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה!

דראהביטש. מעת פרש החופש מוסות כנפיו מלא רחב ארץ עסטרליה ויהרור מצא קן לו, הרימו בני ישראל — אשר ישבו בסתר הסדרה וקדר הלכו בלחץ — את ראשם, והראו לעיני השמש כי יד ושם להם בכל מדע ומלאכה מחשבת, להם עצה ותושיה; ומני אז בקהל חכמים יחד כבודם ובסוד יועצים וסגנים ימנו, ורוח בינתם מרחפת על פני תבל, קמו מושבי שבט סופר ויאשרום, שרים וחורים ויהללום, יכירו וידעו כי זרע בוך יי' המה, בניו אמן במלארצם ולמלכם. אכן הקנאה חמת קמינו במחירת המצא, במסתרים תכרה בורות להפיל בם ישרי דרך, תצפינה לנקיים חנם, ובתחבולות תעשה אתם מלחמה. ככה יצאו לקראתם, לקרב הפולאנים בגליציען, כשופר הרימו במכתבי עת את קולם להכאישים ביושב הארץ, על כי ידם תכון את האשכנזים והרומענים ויובבי החופש ונוטרי הברית (פערפאסונג) אשר כרת עמנו מלכנו האהוב, בכל מאורם. מורדי אור יקרות ורדיו-ליסטים (Resulisten) אבו לשלוח אל בית ועד הארצות (רייכסראטה) נבחרים אנשים כגילם, להתגולל על הדרור, לזכר תחת רגלם שנואי נפשם וכמרים עליהם יגילו הם יחממו תורגמם בלמודם, אי שגגת האפיפיור (אונפעהלבארקייט). והיה בהענן ענן הסבלות על יושבי חלד ויטש חושך, יעשו ככל העולה על רוחם ואין רואה, אין פוצה פה ומצפצף. — ואחרי כי נוכחו לדעת כי לא כמחשבותם מחשבותינו נתנו במכתבי עת את יעקב לחרם וישראל לגירופים ויצא במפניו: השמרו לכם לכל תמכרו מסכר או קנה מיד עבדו! וישלחו ספרים בכל מדינה ומדינה הנקראים בשם: Zydz i Kahalay (היהודי והקהל). הם יחפיו דברים לא בן על כל ערת כנ"י אשר לא היו ולא נבראו ולא עלו על לבם לעולם. אכן רבות צורוני מנעורי, רבים קמים עלי יאמר נא ישראל. כמה נשאו נהרות איתן רבים לשטוף בשצף קצף את בית יעקב, לא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו" יאמר איש ואיש מבנ"י במסבן בליל התקדש תג, והקדוש ב"ה מצילנו מידם הם יעשו תהלה לא נוכלים וצדים לקדש חוט נפש שלמים ותמימי דרך, ויושב בשמים ישחק, כי החוט המשולש, מאבות אברהם יצחק ויעקב, והמשולש במדות נבונות, ביישנים נמלנים רחמים, החוט הזה לא במהרה יתקן. —

האמנם פה במחנתנו שש שנים חלפו בהשקט ובטח בשושה ונחת, לא הרעו ולא השחיתו הנוצרים לנצורי ישראל, ובבית ועד לאורחי עירנו (קאמיטע) ישבו צמודים אחוזי יד, ויעצו עצה לכל דבר יחד בקול אחד (איינשטיממיג) וכל צרכי העיר, על פיהם היו: אך פתאום עבר על הפולאנים רוח קנאה, יען כי גברו (למורת רוחם) איש יהודי לרופא העיר (שטאדראצט) ומשכורתו שנה בשנה ששה מאות שקל כסף, עלה עשן באפס חמתם בערה בם וימתיקו סוד בכוא בחירה חרשה לברר יועצי-הערה (געמיינדע רעטהע) חרשים לבלי יבחר איש אשר בשם ישדאל יכונה. ויסיחו את העם לשטום משמטה ולהכות היהודים בימי הבחירה למען לא יחוו דעתם ולא יבואו אל בית הבחירה, לנו הכסף ולנו החוב מאוצר העיר! אמרו ברוב גאונם, מורשה עוד מאבותנו מימים שעברו ואין לגדים ונכרים (פרעמדע) חלק ונחלה בהם! לא זכרו כי שפעתי ברכה לאוצר העיר אך מישרון, ואך מעט העברים ומסחרם נמלא מאכוסם: אכן יש אלקים שופטים, ואף כי ביחס הראשון מימי הבחירה (וואהלמאנע) הראו אותנו כי חידים ידי עשו, ויכו בהעם מכה רבה הכה ופצוץ ויברחו בנ"י ממקום ההוא, ויצא הגורל ביום ההוא על שנים עשר פולאנים וששה ממלאי מקומם. אכן ביום השני אזור בנ"י כנברים חלצם ואיש לרעהו אמר חזק ונחזק, ונוכחי לדעת כי הקול קול יעקב לא יחלל, ויצא הגורל על שנים עשר עברים וששה ממלאי מקומם. גם ביום השלישי הצליחו וידם היתה על העליונה, כי גם המעט רומענים שנבחרו ליועצי העדה נספחו ונלוו עלינו. ובכל זאת לא נתפאר כי ירצו וסמ, לא נלך בנדולות ונמלאות לא נקום ולא נפזר איבה אף את המוב וחישר שמנו לנו למשיה, ככה נתמנו מאוצר העיר מן 1 לענעו למסחרם יהודים ונוצרים רבים אשר נצחה אש פלדות בביתם ואבדו כל אשר להם, כנסת מלא, למען יבנו להם בתיים לשבת, גם כל איש צר ומצוק וידוע חלי אשר יסע לעיר הבירה לדרוש ברוסאים הגדולים הנקובים בשמותם, תמכנו כל אחד בערכו מאה שקל

*) נודע לכל קוראיו מ"ע כי גם לנית המהותקים נעזר מלכס בחירו מפקד חזק יהודי, תס' לנית ועד המדינה (לחזקתו) עירנו נלחם חזק רומענים ונכחי ועד הסתרים (האנדעלסןמאנע) נלחם נבון מעידנו חזק יהודי, למורת רוח הסלחנים, ולסונת פס הארץ.

ציון. בזה מצא הן בעיני אלק' ואדם, ובה רכש לו שם עולם, כי גם מעבר לים גם מכנף הארץ, ומירות משיח ציון שמענו ועליו יאמרו כי הוא הראשון להמננים ואב להמוסים לשיר בשיר מקהלות (קאמר). גם לארוננו הקיסר י"ה ערך הספר הזה לסתנה ומצא הן בעיניו ונתכבד על זה באות הכבוד (ארדען). מעולם לא היה נכחל להון. הוא ה' קרוא לגנן להנותן זמירות בלילה בבתי שעשועים בער בצע כסף רב ולא אבה באמרו, איך אשר שיר ד' על אדמת נכר. גם הבארן פ' ראטהשילר צוה עליו לפני שנים כבירים עת ה' קרוא מראש הקהל בידערמאן על סעודת חתונה בין שארי עשירים ובעלי סמון כי יעשה מי שברך לחתן וכלה ולבעל החתונה ולהמסובים כמשפט וכמנהג מקודם ומשנים קדמוניות, אך הוא השיב מי אנכי לחת ברכה, ואם לשמוע קולי רצונו יבא כבודו לבית הכנ' בשעת התפילה. גם מאב ואם הקיסר י"ה מהערצה ערצאג פראנץ קארל ומרעיתו ערצה ערצאגין ואפיע עיה ה' קרוא פעם אחת לבא להיכלם ולהשמיע קולו ולמנצח בנגינות כי הללו אותו גם בבית המלכות, אך הוא עמד בצדקתו ולא חלל גרונו אשר הוא שאול לד'. ע"כ סוף הכבוד לבא! ביום ש"ק העבר הוא שבת הגדול נחל כבוד בבית התפלה והעיר. הדרשן דר' יעלי נעק בדרשתו נתן כבוד לשמו ולאחר התפילה נחאספו ראשי העדה לחדר ועדם (וימצונגסזאאל) לברכו. הראשון לסבכים בא לפניו ראש הקהל דר' קוראנדא רייכסראטה בשם כל ראשי העדה. עוד זה מרבר וזה בא לברכו בשם הגבאים דבהינז וגם בשם החברה קדישה ואחריו זה בשם חברת האומנין וזה בשם עדות מבעהמען. גם נשים עדינות מהחברה סמיכת נערות, מעדכען אונטערשטיטצונג פערציין. הדירעקטאר הרר' וואל רייטש הי"ו בא בשם חרשי אלמים וזה דר' פראנקעל בשם העורים גם ראשי עדות שונות גם מהחברה הנקראת פעטעראנען פערציין טענעמאהאף א"י (בעלי החברה אלה אנשים שעברו לפנים בצבא) גם אלה שלחו רעפו-טאפיאן לברכו ואחריהם בא ראש האוחרים מווינען הבירגערמייסטער דר' פעלדער עם יועץ אחר לכברו במגילת עפה הנקראת (דיפלאם) להיות עהדען בירגער. שלשה מראשי העדה אשר המה גם יועצי העיר חכו לקראת בואו על פתח הבית לנהלו לגוה בעל היובל. אכן לא נעשה מעולם כבוד גדול כזה לחון איש יהודי. גם החכם והמשכיל המליץ הספואר וסופר מהולל אשר שמו נודע למרחקים וגם בשערי המגיד גדול שמו סה' אברהם בער הכהן נאטלאבער נ' השוכן כעת פה שר למענו שיר נעים וחביאו ברפוס לכברו ולברכו וזה השיר

זר תפארה

לראש החכם המפואר בכל קצוי ארץ נעים זמירות ישראל הישיש הנכבד הר"ר שלמה זולצער הי"ו ליום מלאות לו שבעים שנה.

מכנף הארץ מקצה השמים

מה הנה הזמירות תשמענה אזינינו?

ובבתי כנסיות ימתאו כפים,

וכאילים ירקדו לנגד עינינו?

זמירות הן ברא גיב שפתים,

שלמה המלך בשרים כינינו,

המה שירי ציון וירושלים!

ורה חמטע בבית הפלתנו.

ובמלאות לך שבעים שנות חיי אושר

ישירו לך אלה בצדק וביושר

ועל ראשך ישימו נזר הפארה.

אשריך זולצער גם אשרי שומעיד

עוד שנים רבות תשמיע קולך

דורו יולד יעשרך עמרת.

מרחוק ומקירוב באו לו ברכות תשואות הן. כמה ראשי עדות הובילו לו שי להמורם מעם והגישו מנחה בצדקה. ראשי עדת פינפהויז קדמו פניו בנביע כסף. מעשה אומן בערך מאה זהובים עיצו גם ראשי העדה באריאהוילף ונייבויה הביאו לו לתשורה כלי המחזיק ברכה ג"כ נביע כסף כערך הנ"ל וברכתם חרותו עליו עם הפרט כי קולך ערב ונעים לפי. גם אני כתבתי וערכתי לו ברכתי במכתבי תשואות על הכי דאר תופו כחוכן הוח, כי יאריך ימים על משמחתו משמרת הקודש כי יזכה עוד ליוכל השג' פתחתי בחסדם, ושמו יחי לברכה ח"ל"ק וסיפחתי בחברתה ח"י"ם מורבים וארוכים יוסיף לך לפי. משה אליעזר מאמנעלבער.

פראג. מעת ענני חשך הקבילים בתינו ובין העמם חללם חלבו, שמש החצלתה ורחת בקין סגיה עלינו, שם היחודים מולך וגורל, בכל מקום מוקמד ומונש למזבח חללך הן בעצת גברתי ומדינה חמלקים, הן בבתי המשפט הן בבתי אש מחבמה ומיעבמאם גבונג אחינו ביישנים שמלכבוד ולחמארת — פח כעת בעידנו פראג מורים במדעים שונים שמונה מאחינו ב"י ואלו הן: מחסרדים במדת, פראפעסכארן דע' אוניווערסיטעט 1 חרב המפורסם מוח' שאול יצחק קעמפף מורה לשון בני שם

מחזים ולשכות כל עמל אנוש מתחת. לא בן עשירי זנדיבו העיר הזאת! הנה אף בכל העושר והגדולה אשר חננם השם לא יעלימו עיניהם מבניי עירם, ולילה ויום יעמלו ויניעו להשיב את מצבם ואם כי כבר הגדילו לעשות בבית התלמוד תורה הנפלא ובבית האורחים (קיבץ פיר דיא ארבע) באשר הודיעו סופרים נאמנים בכל מכה'ע, עוד ידעם אמונות לעשות טובות חרשות יום יום שכבה נשרש חובת עשית הטוב בלבבותם ואהבת האדם עד כי גם נשותיהם העדינות, גם הנה לא תשקוטנה רגע מבקש אך חסד וטוב, וכן עמלו וניעו עד כי בראו חרשה בעיר והיא בית אוסף ליולדות עניות (Rodulne כל"ר). מיסדי הבית הזה הנה הנבירה הנכבדה ארינשטיין ורעותה הטובה הנבירה וויינשטיין. שתי העדינות האלה לא נחו ולא שקמו עד אשר הוציאו לאור את פעולתן הטובה וגם יום סגריר לא עצר בערן (אף כי הראשונה רפת אונים היא) מעשות את סלאכתן באמונה. והנה לספר את כל הטוב אשר הביאו לעניי עירן בדבר הזה יעמט הנייר והדיו, אך אמר במלים מעטים כי מצוה עלינו לספר בשבת עשירים כאלה וכל מ"ע המרבה לספר בעשית הצדקה והטוב אשר יעשו ב"י בעריהם הרי זה משבח. יהודא ליב נייסאנן.

ווארשא, ביום ועש'ק כ"ד אדר נוע ותאסף אל עמיו האשה היקרה בתשבע אשת הגביר מוה' משה דיליאן נ"י בשנת שבעים וארבע לימי חי'י, והיא ממשפחות המיוחסות בישראל מילידי אישפיצין בת האלוף המרום מוה' אליעזר דיליאן ז"ל מנעשוויז הנודע למשגב, והיא הייתה אשת חיל וטובה שכל בהנהגת ביתה ותנוך בניה בדרכי ההשכלה והאור בחריצות וכשרון רות, כלכלה דבריו עם האדם בטוב מעט ודעת, כפה פרשה לעני, מעוז ומחסה לאביון, למניגת לב בעלה אלוף נעוריה, ולראבון לב בניה היקרים (האמונים בדיכי הורתם) כי נפלה עמרת ראשם מאנו להתנחם על האברה אשר אבדו. אמרתי שעו אלי אביעה לכם תנחומות אולי ירוח לכם, שאז זעף ד' הבלינו יגונכם, כי יאנף עוד יזכור רחם, ברגזו עלינו לחרום ששכנו סתוכנו, עוד יחלנו כי ישוב אפוינוגחם אותנו מאבלנו, כן אתם מאתו תנחמו וינצור לכם מכל צער ויגון, ויצורו נשמתה בצרור ההיים עם נשמת הצדיקים לחלות בעדנו לטוב לנו כל הימים, דברי הנאנח ב"פ.

רומעניען.

שמועה לא טובה שמענו מדומעניען בנוגע לאחב"י שם. שמחת אחינו האומללים אשר שמחו בהבטחת שר המלוכה כי יתבטל הסעיף השמיני מחוק הליצענציע (מכירת המשקאות) הייתה לנו שמחת-שוא עד ארבעה. כאשר הובא עתה הענין לפני באי כח העם בבית ועד המדינה דרש ה' יעפוראנא השר היושב ראשונה בממשלה מאת הנבחרים אשר יסכימו שלא יצא חוק הליצענציע לפעולת אדם בשנה זו כי אם אחרי עבוד שנה, באמרו כי עפ"י החוק ההוא יכרת אוכל מפי תרבה אלפים משפחות מהיהודים, וע"כ מן היושר והצדק לתת להם לכל הפחות זמן שנה אחת שיוכלו לשים סבתם על מקום אחר להיות מוצא ומקור למחיתם. השר המופקד על אוצר המדינה אחר כי לא יתכן לעשות זאת יען כי לפי-המסכם מוכרח החוק לצאת אור עוד בירת זה בעשרים ושלושה בו; אך אם יאותו באי כח העם לשנות את החוק לטובת היהודים, אז לא תתנגד הממשלה לזה. הנבחרים עמדו על המנין ויחליטו כי יצא יצא החוק ההוא עוד בירת זה (23 אפריל) עם הסעיף השמיני בלי כל שנוי.

לב כל איש ישר יתר בקרבו אל האמון האיום אשר יבא ע"י החוק ההוא נקרב הימים להרבה אלפי משפחות אחב"י ברומעניען! אמנם לא יגום ולא יישן שומר ישראל, ואין מעצור לו להושיע עוד ברוב חסדו גם בעת אשר לפי ראות עיני אדם אפסה כל תקוה לעזר וישע. ד' ירחם על האומללים ההם.

אזיען.

בגדאד, (במדינת בבל), הנהראיתי להר' המגיד שהוא יושב בשבת תלכמוני ודורש בשבת חוקנים היקרים שבדור העושים טוב לעתם לזאת באתו להודיע שנמצא זמן אחד בעירנו שמו משה לאמיני נ"ר ו' וחאיש משה חגם שלו נתן לו' עושר וגדולה אמנם חלק לו לב טוב ונפש יקרה הנחמדים מוהב וסמו רב. רבו מעשיו ונפלאו מפעליו ואודיע רק מה עשה ופעל בימים האלו וכזמן הזה. תנה ימצאו מה הרבה אנשים ריקים מכל מרע ואינם לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ וחמה לבושת ולכלמת עם ישראל וזה ח' חרשים נתעורר חאיש חזק וידבר על לבם לחזור לטוב וללמד תורת אל חי לחיותם נחשבים ככל אחינו העשירים ודבריו היוצאים מלב מחור נכנסו בלבבם ועשו פרי יבואו תחת דגל לחסות תחת כנפי התורה ולשמוע מקוריה, מצותיה בשאר ישראל. חנה בעתה ימצאו קרוב לק"ן אנשים ובתוכם כמה אנשים וקנים באים בימים אשר חמה משכנים ובעריבים לבית חמרש ולומדים בשקידת רבה ובחשק נמרץ ושלח לאל ותברך שהם רואים פרי כעמלם. ואנחנו מקנים שלימים עוד לא ימצאו מה בגדאד אנשים נבחרים מתורה ומרע וגובה לדאות וקנים חקנות בתוצות ירושלים.

חק' שלמה בבור תוצין

כסף. גם לחלמידי בות ספר החכמה (אניווערשימנעש) אשר אין לאל ידם להחיות את נפשם בעיר מלוכה, אם ילדי עירנו הם ינתן להם כל סחפיהם. לא אפריו על המה באמרי: כי עירי היא האחת בין כל ערי גאליציען אשר על גריכות. תקום וצדקות תאהב — ועוד בקין העבר כאשר הייתה סחלה הנוראה את חרמה ותברות בנפש האדם פה כקוצר בשבלים, בחמשים איש יום ויום, לא שמנו יועצי העדה את ידם בצלחת, ולא העלימו עין מאחיהם האביונים, כי אם עצרו בעד המנהג, בתתם סמים למרפא לכל שואל, לחיפואים שלמו שחרם עשרה שקל כסף לגלגולתם (שמונים ר"כ יום) וגם עגלות צב לכל אחד לילה ויום חנם אין כסף, ולאביוני אדם, ולכל פורש כפים נחלו בלחם תוקם דבר יום ביומו, ולכל עושי מלאכה תמכו בגדבת כסף והחיו עם רב. — כל הכסף אשר הוציאו לחועלת כ"ז עלה בערכך עשרת אלפים שקל כסף. ועתה העיר יי את רוחם, ויסהרו ויחליטו חת שני אלפים ושלשה מאות ר"כ גם שנים עשר קלאמפער עץ שנה לבית ספר נורמאל אשר ייסדו אי"ה אחב"י פה למען ישקרו על רלתותיו כל נערי בני מסתנתנו, כי לכל בתי ספר אשר נמצאו פה אך מעט מזער אשר עברים יבואו בו, כי מרגלא בפי האבות, כל ההולך לבית ספר נוצרים לא ישיג ארחות חיים, לא ילמד עברית ולא ידע קרוא בספר הישר היא תורת אלהים, ולא יוכל לבקש ולהתפלל בלשון הקדושה. וגם כנים דבריהם יען מבוד עתות היום יבול בבתי ספר נורמלי ומתי יעשה לבית אלהים ותורה מה תהא עליה? אכן עתה כאשר סורים עברים יהיו לבית ספר החדש ואשר אך עברים יבואו בו, ילמדו התורה והמצוה, החכמה והתבונה לשוננו הקדושה ולשונות העמים אשר אנחנו שוכנים בקרבם, ומהבית הזה תצא תורה וישראל יעשה חיל.

והיה כי יבצע יי את מעשנו והבית יכונן וייסד ביסוד מוסד (פאנר) או אבוא שנית ואדברה ברחבה מענין זה. כעת אשים קנצי למלים, ועוד רגע אחד אדברה ואספר מעשי יה אשר עשה. בסביבות עירנו יחפרו זה שנים רבות מעינות נפט. (ברענעהל) ודונג, אשר כבר כתבתי אודותם בהציר שנת תרכ"ט ובבכורים לירידי המנוח רנ"ק שנת תרכ"ה ובס"ע שונים. ועתה כרה איש בור אחר אצל ביתו, ויחפרו כחמשים קלאמפער עמוק וכמעט אמר למלאכתו נואש וכמה דמים שקע בחפירתו, ופתאום נמלא הבור עד שפמו עם דונג, ותחת כל בעלי בורות כאלו בעמל רב יוציאו הדונג מהם וכסף רב יעלה תוצאותם, איש יהודי בעל בור זה בלי עמל רב יקח הדונג יום יום, והבור מלא!! זה שלשה חדשים אשר יקח יום יום דונג בערך 800 פל'. אמנם הוא גדיב לב ועושה צדקה ויברכהו ד' בגלל זה, וחפצו הצלית בידו. — זה ל'.

סאמבאר. הנה זה שנים אחדים ירד המסחר בעירנו פלאים ורבה העוובה בקרבנו, ואין מספר לאנשים אשר נשבר סמה לתמם, וירד המסחר עליהם חזקה, ובהגיע הימים שלפני חג הפסח, אז עת רעה היא להם מאוד, כי מחיר הקסת ושאר צרכי אוכל נפש יעלה למעלה עשר מעלות משאר ימות השנה, ומאין ימצא העני הנדכה והנענה מעות על ימי התג להשכיר רעבוננו ורעבון ילדיו הקטנים הצועקים אבי! הב! הב! והנה צעקת העניים באה באוני ראשי עירנו ויקבצו כסף תרומה מאת כל גריב לב ותחי מכסת הכסף רק יותר משני מאות ריב, כי עירנו לא בצל הכסף תשכון וגנידיה וגביריה מעטים המה, ע"כ ערכו ראשי עירנו סכתב בקשה אל יועצי העיר (שטארט-רעפהע) למען אשר ינתן להם מאוצר העיר (שטארט-קאססא) 150 פל' עבור עניי היהודים על מעות חטים. והנה יועצי עירנו רבים הם פולאניס (כי בין הששה ושלושים היועצים יש רק שבעה יהודים) והמתם לא שכבה, ובכל זאת הסכימו כלם לתת להיהודים את בקשתם, ומיד נשלח 150 פל' לראשי עירנו, ולהעניים שבעירנו היתה שמתה וששן.

עוד אודיע לקוראי המגיד היקרים כי נוסדה בעירנו ע"י נשים כבודות חברה נקובה בשם "חברת נשים" (פרויען פערציין). האשה אשר תרצה להסתמך להחברה עליה לשלם בכל חודש מן 40 קריי' עד 1 פלא; ותבליטה לתמוך בידי כל איש אשר המסחר יכבד אכפו עליו, ומסות חבושה עוד לא סר מעל פניו. החברה תלך חלוק וגדול, וכפי אשר שמעתי נשים רבות כבר נתנו ידן להחברה וחלקו כסף רב בין העניים. ישלם ה' להן כמעלן, ותחי משכורתן שלמה מאת אלהי ישראל, ושלום על ישראל.

ח' ב.

רוסלאנד.

קנעני. מרבית בני אדם כל אשר יעמלו על מרומי ההצלחה בן יגבה לבבם וכן ינשא רוחם עד כי ישכח את אחיהם האומללים השוכנים בשפל. ומלכד אלה אשר לבם לב אבן ולא ימנעו רבבות רמעותיהם, גם הטובים שבהם, לא יתושו עוד ענות עני ולא יבינו, כי גם לאיש דבא יש לב ורוח, ונפשו תמלא ותתפוג ותדרוש חיים ככל אדם. רבים המה העשירים אשר אין כי כסף לא נחשב בעיניהם למאומה לפזרו כאמר גם על כל דבר חבל וריק, ולמעמים אם רק להכבד ולמשוך עיני כמנים עליהם, ומכל זאת יקשיתו את לבבם מאחיהם האביון המתנחן אחרם לאנחת כסף, כי זאת המארה החנופה מימי עולם באהרן הכהן, אשר תעור עיני בעליו ותחפוך את לבו לתתרום לגבה

חדשות שונות.

בעיר מארבורג במדינת שפייט-מארג הי איש יהודי סנדלר שמו גאלד בערגער. והיו ביום כ"ד לירח העבר הסיר דתו ברת הקאטאליקית. כבוד גדול נעשה לו ביום ההוא מהכהן הראש (ערצבישאף) ומהשרים הגדולים. שראחד גראף בראנדייס נתן לו מאה זה והערצבישאף חמשים. למחרת היום ההוא עזב האיש את העיר אחרי שהגיה חובות רבים ולא נודעו עקבותיו עד היום. —

השר ראטה שילד בפאריז חלק בימים האלה סך שלשים אלפים קילאגראם לחם לעניי העיר ההוא.

מכה"ע, לעפאנט העראלד" מודיע: כל זמן שהיו איי יאניען תחת ממשלת ענגלאנד היו נחשבים כורים בארץ מלדתם שם וכל זכות ונחלה לא ה' להם בזכויות המדינה. עתה, אחרי שנספחו האיים ההם לממלכת גרינגלאנד השיגו היהודים שם שווי הזכויות הנמורה והתלושה באין נגרע דבר והנם אוהבים נאמנים לארץ מולדתם עצהו"מ. (Israelit.)

בית אוצר הספרים הגדול, כרישיש מוועאום בלאנדאן מוציא בכל שנה סך מאה לירא שמערלינג לקנות ספרי עברית. כאשר נוסד בית האוצר הנ"ל לא נמצא בתוכו רק ספר עברי אחד ועתה נמצאים בתוכו עשרת אלפים כרכים ספרים יקרים ונכבדים מאד. (Arch. Jsr.)

בליל יום אחד עשר לירא פעכרואר פרצה אש בבית איש יהודי בעיר סאלאניק (שאלוניקי) וכל בני הבית (מלבד ילד בן שבע שנים) עלו על המוקד, בס"ה אחת עשרה נפש. היונים יושבי העיר הראו אהבתם ליהודים במקרה ההוא, וכתן יוני דרש כרברים נמרצים בנוגע לענין זה ומאחדות היהודים עם היונים. הנ"ל.

"ע"ד חברת מקיצי נרדמים"

חשבנו מראש כי נוכל לגמור הדפסת החבורים הנודעים לפעם החמשית ולהגיעם לידי החברים עוד בסוף ימי החורף שנה זו, אך סיבות שונות הפריעו מחשבתנו זו. ביחוד נתאחר הענין עיי הפירוש על ירושלמי מהרב הג' מהר"ו פראנקעל נ"י אשר החילונו להדפיסו והוכרחנו לסגת אחר מזה כאשר הודענו לקוראניו הדבר בעתו. — שנית, כי מאד חפצנו להתחיל בפעם זו הדפסת החבור היקר: יתוסי תנאים ואמוראים הנמצא באוצר הסי אשר למלכות ענגלאנד באוקספורד אשר כבר דברו עליו מובנות החכמים המצוינים בעמנו, אך ער כה לא יכולנו להשיגו. עתה בהשתדלות החכם הגדול דאקטאר מהר"א נייבוי ער נ"י המשנית על אוצר הספרים שם השגנו העתקה נאמנה מהכ"י היקר ההוא, והרב הגדול המצויין מהר"ג ראבינאוויץ נ"י במינכען הבטיח לנו לחבר אליו סימ החוצים מאד להבנתו. מסיבות אלה לא יכולנו עד כה לגמור הדפסת הספרים.

והנה עד היום כבר נגמרה הדפסת הספרים האלה: א) פחד יצחק אות צרי"ק כולו גם חלק גדול מאות ק"ף. ב) פחד יצחק המשך מאות א'. ג) ספר העביר להראב"ע ז"ל עם הקדמה והערות מאירות מאת הרב החכם השלם מהר"ר שוח"ה נ"י. ד) ספר תנאים ונפיש על נצחיות הנפש ותגמולה בבא מאת החכם הקדמון רבינו הלל הספרי עם הקדמות והערות מאת החכמים שוח"ה ושטיינשניידער, וגלות לו בסופו ביאור כ"ה הקדמות להרמב"ם ז"ל בספר המורה ג"כ מהמתבר הגל. ה) פירוש על ש"ה ש"ר"ש בן תיבון ז"ל. מלבד זה מוכנים אנחנו להתחיל בהדפסת ספר יתוסי תנאים ואמוראים הנ"ל.

לואת איפא יסלחו החברים בטובם אם נתאחר נמר הדפסת ער היום, כי לטובת הדבר נעשה זאת כאמור. כן ערכה בקשתנו בזה עוד העם לכל אוהבי חברתנו ומתווקיה ולכל אלה אשר לא באו עוד עז"ח, למחר לעשות זאת למען נוכל להוציא אור בפעם זו גם חלק מחבור היקר ההוא אשר העירו והעירו עליו חכמי עמנו הגדולים וימלאו פיהם תהלתו טובו ותועלתו עד מאד, הח' ב"ג, שוח"ה, ראבינאוויץ, נייבויער ועוד. וביתוד נתונה בזה תודתנו לשלשת החכמים הנזכרים אחרונת החוכמים כעת בירינו בכל יכלתם בחכמתם ופעולתם בהוצאת החבורים למען יצאו אור מתוקנים כראוי כיד תבנתם וידיעתם הטובה עליהם. ע"כ הבת אוהבי החברה מהדו גם אתם לעזרתנו ותנו ידכם אלינו רק בתשלומי המחיר המצער הקצוב למען נוכל לגמור פעולתנו בקרוב להסארת עמנו ולתועלת חכמת ישראל! גם נודיע בזה כי אי"ה אחרי השלמת פעולתנו בפעם זו, בדעתנו לעשות מדרים חדשים בהנהגת החברה כאשר נודיע זאת אי"ה בעתו.

חפ"ל.

מעיר נויארק באמעריקא הגיע לנו השמועה לא טובה מסת הרב החכם הנכבד הר"ר ד' יונה לבית באנדי ז"ל ביום אחד עשר לירח זה מערץ. המנוח נולד בשנת 1804 בעיר דרעווען בירת מלכות זאקסען. אבותיו היו מעשירי העם ונכבדי העיר ויגדלוהו לתורה וחכמה ויראת שמים. עד שנת העשרים לימי חייו עסק בחורה וחכמה ואז קבל תואר דאקטאר מהאוניווערזיטעט בפראג. אח"כ נקרא מאת אביו לשוב לביתו להיות לעזרו בבית מסחרו הגדול. שם ה' נכבד ונשוא פנים מאד וזמן רב עמד בראש הקהלה ובראש חברות נכבדות אחרות. בשנת 1859 האמין התחקה על שרשי רגליו ויאבד עשרו בענין רע וילך לאמעריקא ונתקבל בנויארק לרב ודרשן בקהלה גדולה, ורק שנה אחת כהן פאר במשרה זו. אח"כ יסד והוציא אור מכתב העתי הנודע בשם Hebr. Leader. ויעריכוהו כל הזמן עד יום מותו בדעת ותבונה ונלחם בו מלחמת האמונה ודת קדשנו נגר כל מהרסיה ומחריביה עד יומו האחרון. חנצב"ה. —

כה"ע מודיעים מהנרדמים שנתן קיסר רוסלאנד לבתו יחידתו שנשאת עתה להפרינץ מענגלאנד. ב' מיליאן רוב' הונחו עבורה ברוסלאנד על רוחים חמשה למאה, גם קצב לה סך עיה אלפים רוב' לכל שנה ומ"ב זה יש לה סך שש מאות אלפים רוב'. על כל אלה תשלום בעצמה כרצונה. אם ימות בעלה בחייה אז תקבל מאוצר ענגלאנד סך ששת אלפים לירא שמערלינג מרי שנה בשנה, ואם תמות היא בחייו בלא בנים אז ישוב כל מה שהכניסה לרוסלאנד מלבד רכע מיליאן רוב' אשר ירש בעלה. —

קאנסטאנטינאגראד, מתו פאלטאווא. בכפר פעטראווקע (Petrowke) ררחוק מפה כשנים עשר וויארסט נסע אכר אחד ביום 3 מארץ על יום השוק לכפר סאחעווקע (Saxewke) הסמוך לפה וימכור שמה שור בכחיר שלשים רוב'. שמח וטוב לב שב האכר לפעטראווקע לבית מגורו וימצא שם כי אשתו רוחצת ילד הקטן שלה בתיך עריכה גדולה מלאה מים, ויגש אליה ויאמר, היליכי את הבסק אשר לקחתי בעד השור קחי ושימי אותם בתוך התיבה. — כתר לי זער עד אשר אנקה בכורית את חלאת הילד ואחר כן אחביאה" ענתה האשה. — האכר הניח את הבסק (שטרות, שטר אחד 25 רוב' ושטר אחד 5 רוב') על התיבה העומדת בבית ויצא החוצה לתת מספוא להבקר. מראה ניירי הסינגאצעס מצאו חן בעיני בן האכר (כבן ארבעה שנים) אשר עמד אצל התיבה ויקח את השטרות לצחק במו וישתעשע אותמו עד אשר קרע את השטר 25 רוב' לגורים קטנים ויפורם על פני קרקע הבית ובהיות אמו עסוקה ברחיצת הילד לא ראתה זאת. — והי כאשר שב האכר הביחה וירא כי אין הבסק על המקום שהניח ובנו אווחו בידו את השטר 5 רוב', שאל את בנו ברעש וועם, אי"ה הנהו הנייר השני אשר הנחתי על התיבה? — קרעתו לגורים והא לך הגורים מפוזרים על הארץ ענהו הנער — האב נכהל מאד למשמע אזונו ולמראה עיניו ומרוב פחוחותו הכה באגרופו הכאה אחת את הנער, והנער כרע נפל וימת! — האם כאשר שמעה אנקד"מות יוצאת מפי בנה המת, עזבה מרוב תמהון ומפחד פתאום את הילד אשר רחצה ותניחהו בתוך המים נשען על דופני העריבה ותגש אל הנער לראות מה היה לו? ובראותה כי אין עוד רוח חיים בקרבו נשאה בבכי קולה ותועק ועקה גדולה ומרה ולא זכרה כי עזבה את הילד במים. בין כה וכה והילד הרך מעדן קרסוליו ויפול בתוך המים אשר עברו ראשו ויטבע וימת! קול החמולה גדל בבית ומעיני האם האומללה ירדו נחלי דמעות. — האכר בראותו כי הבסק נאבד, הנער מת והילד איננו, יצא מדעתו ויקח חבל בידו וילך אל רפת הבקר אשר לו ויקשור את החבל בתקרת הבנין ותלה את עצמו עליו. — מהמקרה הנורא והאיום הזה נחזה בעליל איך צריך כל אדם להזהר כי כאשר תאונה אליו רעה פתאומית כל יהיה מן הפוחזים ויראה לעצור ברוחו ויחשוב מעשהו בישוב הדעת ובחבוננות רבה, כי על חמשה ועשרים רוב' נהרגו שלש נפש אדם!!

אליהו בר' יצחק שפירא איש סלוצק.

ואגער ישן, יום ד' ויקרא. לא איש בשורה אנכי היום כי הגיעה לנו שמועה רעה כי הרב המופלג הדיף כש"ח מוח' ס"ה ברודא ז"ל ר"ם דוועקשנע, הירחוקה מעירנו רק כששח פרסאות, איננו כי לקח אותן אלפים. לא חוכה במכאוב על משכבו רק פתאום, במשך חצי שעה חטפחו חסות בליל פורים העבר, בעוד לא מלאו לו חמשים לימי חייו! כל מכבריו ואהביו וביתוד ח' ל' ידיו הרבים אשר השאיר אחיו ברכה בקרב הארץ מתאכלים עלי פוידתו בגשש מרה, כי היה איש מצוין מאד בחורה ויראה, מאד עזוז, ויקר המציאות בדור הזה. כבוד גדול נעשה לו כמותו. הרב הגאון מוח' יוסף אב"ד רשם נ"י חתן הגאון הנודע מוח' יחושע אייזיק ססלאניס וצ"ל נשא עליו קינה ונתי ויעוד את העם לבכי ומספר, ואיר כן לווחו העם בעינים נחלות פלגי דמעה לבית פועד לכל חי. יונה בשלום על משכבו וינחם ד' את כל המתאבלים עליו. חיים.

וְצִדְקָתָהּ הִיא הַיִּפּוֹךְ מִמֶּלֶךְ רֹאשׁ צַעֲזֵרִית, וְהִיא רֹאשִׁית מַמְלַכְתָּהּ (צִדְקָתָהּ ⁴) מִרְגָּם יִנְתֵּן וְהִיא שְׂרָרִי מַלְכוּתִי, וְכֹזֵל כִּי מִטָּל לִשְׂשֹׂרָא (צִדְקוֹת) וְלֹא יָדַע מַהֵיכֵן צִי שְׂשֹׂרָא רִיפְתָּהּ ר"ל לְהַתְחִיל לֵאכּוֹל הַפֶּתַּח. וְזֶה הַמּוֹדֵעַ, מְשֻׁרִי, רֹאשׁ הַשָּׂהֵה וְכֵן נִרְאֶה שֶׁהַפֶּעַל הַעֲנָנִי רִפֵּס הַמּוֹרָה עַל הַלִּיפָה צִמְחֵידוֹת, וְטִפּוֹף צִדְקִים צִחְפוֹן (עֵי פִירְסֵט) הִיא צִחְרֵי פֶרֶס הַשּׁוֹרֵשׁ הַזֶּה הוּא צִדְצִרִי הַמּוֹדֵעַ (צִר') וְלֹא מִן הַרְגֵל שֶׁלֹּא תִהְיֶה פֶרֶסִינִית ר"ל שֶׁלֹּא תִהְיֶה (הַעֲרוּמִלְיַפְעֵרִין) מִהַרְגֵּים צִחְחוֹת (כִּד כֹּל כְּנוּדָה צִח מִלֵּךְ פִּינִימָה) וְלִכֵּן לִיֵּן מִן הַמּוֹרֵךְ לִשְׁנוֹת הַמִּסְחָף תַּחַת פֶּרֶסִינִית, פִּדְרִיסִי, כִּי הַמִּסְחָף הַרְאֲשׁוֹנָה הִיא הַכֹּחֲמָה; וְצִחְוֹרָה הַזֹּאת הִיא צִחְלִמּוֹד (חֹלִין ע"ה) ר' שִׁמְעוֹן הַפְּרִים עַל גְּצִי קִרְקַע וְזֶה פֶרֶסָא לְמַדָּת חֹרֵךְ וְרוֹחַ הַלִּיכָה צִשְׁטָה סִחְרֵץ (אִינֵעַ חִיילֵעַ).

ה' שאל נאל נמרא (שם כ"א) מאי שם קיק? ור"י דרי דרני
 יהודה, ושמואל וריש לקיש זכר כלם לחי עד — דרשו לדעת מקור
 השם "קיק" היה חיפה הוא. — שמו נא ותשתומם לשמוע השם הזה
 לשמן גודע במזרים מפי הירודוטוס (Euter Xciv) ח"ל אלה המזריים
 היושבים בגליל התחתון מקומות רפא וטיט מדליקין נר בשמן אשר מכנים
 אותו בשם קיקי (kiki) והשמן הזה עושים מנטיעי "סיויליפריין".
 גארנות היונים הנטיעים האלה נומחים מעצמם בלי זריעה ונטיעה וריחם
 חזק עד מאד אזל השמן שעושין ממנו טוב להדלקה — והוא הוא
 השמן קיקי.

(ב') אחד מחכמי אנגלי זמננו (Mr. H. Tompkins) הוציא לאור
 מאמר נכבד ובו גלה השערתו שג'י הציו לזנות. הפירושים עוד מקדם
 קדמתה, ולדעתו ראשית הוראת השם עיר נעזרית היא פירמיד. הן
 לא יתכן להאמין שקין צנה, עיר רחנת ידים, צלתי ספק צנה מגדל
 גבוה והיא פירמיד. וכן לוט לא יש צחך „ערים” רק צין מגדלים
 ופירמידים, לכן שמאין צלתי שער העיר צלתי ספק לא אחז רק
 צלתי הפירמיד, וכן צקעת שער חמרו לזנות „עיר ומגדל” היינו
 פירמיד. — אמנם הקורא צה”ק צעין צקורת לא יתדל מראות שהנציא
 יתחזקל (ל”ב) קורא את הפירמידים צס הראוי להם. צהנצו נגד
 מצרים קורא צקול לאמר. „ומלתי הגליות רבותך” ומי לא מכיר צס
 הזה את הפירמידים? (כפי זכרוננו צבר העיר ע”ז הרצ הג’ ר”י יפה
 מקליש צלתי מגליוני המגיד צסים שצברו) הן מלת פי הוא סימן
 הידיעה צעגיפטים ואין ספק שהמצריים קראו אותם פירמידות ר”ל
 „הצנזיהים” והנציא עזנ את ההל’ הידיעה וקורא אותם רמות —
 והיונים כחצו המלה כצורתה הגיפית. צהנצנים ההם קצרו מלכיהם,
 ונצם „הלצרינטיים” היו לקצרות מלכים, וצחמור קברינצט של מלכים
 (סוטה י”ג) צלתי ספק צ”ל לברינצט של מלכים.

תג ווידאווער הלוי.

וישא לו יהודע נשים שטים, ואין כהן גדול
נושא שתי נשים.

כתוב בדברי הימים ז' כ"ד ג' וישא לו יהודע גנים שטים ויולד
בנים ובנות. ובפירוש הכתוב הזה נזכרו המפרשים זה אומר צדקה וזה
אמר צדקה. רש"י ורד"ק פירשו כי יהודע הוא נזיר המאמר ויהודע נשא
לו לעצמו גנים שטים, ולפי שזאמר למטה, (כ"א, וכו') שהרג יואב
את בני יהודע הוצרך לומר שהיו לו בנים. מה לשון הרד"ק ע"פ דמיו
יהודע הכהן, אולי כשהרגו זכריה הרגו ג"כ שאר בני יהודע, או לא
היו לו בנים ליהודע אלא זכריה, כי שאר בניו שאמר ויולד בנים ובנות
כבר מתו ולא נשא אלא זכריה ואותו הרגו. ואמר דמיו כמו ובני דן
תואים. וכן כתבו בתוספות ישנים יומא דף י"ג ע"ז ד' ה' ולא צעד
בני צתים, ומה שכתב וישא לו יהודע גנים שטים ויולד בנים ובנות
שאל, ציוס הכיפורים תהי מנרגא אחת מהן וכו'.

והנה הרמז'ס צפ' י"ז מהל' חיסורי ציהה ה' י"ג ספק: מנות
 עשה על כסן גדול שיטל נערה צחלה ואינו נושא שתי נשים לעולם
 פאחת ש' אשה אחת ולא שתי, ועל זה הציג הפלפול: לא מתחורף
 זאת הסברה שלא חסרו צחם' יומא אלא ציחו חמר רחמנא ולא צ'
 צחם, ואכסר שלא באסר אלא צ' נשים צויכ שמה ימשך לצו אחריסון
 ויבא לידו טומאת, אכל הדעת נותנת כן כדי שלא ינטרף לגרש ערב
 יי"כ, אלא שאני מונא וישא לו יהודיע נשים שתיים ויולד בנים
 ובנות, ובעל מגדל עז: ומגיד משנה: כחבו שאין מכלן ראה צורה,
 לפי שאכסר ששאל לו יהודיע שתי נשים צו אחר זו, פלומד לאחר שמה
 תאחת נשא האחרת, או שאין לו קיום שנחמנה להיות כסן גדול.
 ובספר חובות: אדם מביא צם הגאון רש"י וולאין זל"ל יסוג על
 דברי הרמז'ס שאין קנות התקרא של וישא לו יהודיע שתי נשים לעולם נשים
 שתיים אלא כוננו שהציג יהודיע לוואש התלבד נשים שתיים כמו ויתקם
 לו אמו אשה מארץ מזרים (נראשות כ"א כ"א). והמשך הפרשה מאשג
 מארץ על אופן זה: אה: לפניה: בן שבע שנים יואש צמלכו וכו' וישא
 וישא קיסר צעני ה' כל ימי יהודה הפכה ופא-לו יהודיע נשים ויולד
 צנים וננות, וימי אחר-פן אים-עם: לז יואש: לחדש ציה ה'.

[illegible]

שיר קטן וגדול: מי שלפיה תקטן והגדול ילך.
מלוקט ומונה מלת שני אור זק"ש.

“(הַתַּעֲרָךְ מַגִּילִין 14).”

ויהי בשלש אֵלֵי יְדֵי הַחֹכֶם ב"ב כ', אֶת הַשִּׁיר הַזֶּה, וְאִקְוֶה וְאֶכְתּוּב פְּתִיחָה לֹא וְכֵן גַּם כְּמוֹ קִצָּת פְּתִיחָה לַשְּׁטוֹת הַפִּילוֹסוֹפִית שֶׁל גְּבִירֹל, שֶׁישׁ לָהּ גִּנְזָה וְעוֹמֵק וְגַם אֹרֶךְ וְרוּחַ וְצִיּוֹרֵת צֶה צֶדֶק כָּלָל, מֵהוּת הַשְּׁאֵלָה שֶׁשְּׁאֵלָה לֹא לַהֲשׂוֹרֵר, לְפִי הַנִּצְחִי, וְחוּץ הַתְּשׁוּבָה שֶׁהֵשִׁי עֲלֶיהָ וְאַחֲרֵי כֵן צִוִּיתִי צִפְרֵט עֵינִן כָּל צִית וְצִית.

אדם כי לא אחתי אחרי מרעי החכם נ"ב ה"א, להנחיל נחמה
לאחריה את השיר הזה עם פתיחתי ופירושי, ולמורת רוחי עזרתי על
דעת חזרי זה, זאת הפעם. וזה מטעמים האלה: — ראשונה אמרתי
בבבני: כי לא ככון מוצאו של שיר כזה, המדבר בדברים העומדים צרמו
של עולם האלהות כי יגלה סודו בציאורו, צחוק מכתב עתי, אשר הוא
מגלה עפה מיד ליד, ויד ליד לא יקה, כי יפול גם בידי תלמידים שלא
שמו כל דרכם, ויתן מקום לטעות חלילה, כי המכילה קרובה לצוא צענינים
כאלה. על כן דמיתי צנכסי, כי טוב אשר יפה, כי יקנה מקומו במחצרת
שלמה, העתידה לענינים כאלה ציחוד, אשר לרוב רק יחידי סגולה,
אשר יראתם קודמת לחכמתם, יאנו זה בשום לב, ולא יכשלו זה וזה.
חלפת שנית: אנכי הרוח, כי רצו עלי כמו רצו המערערים והמלינים,
המלעגים והמלעזים, על הדרכים אשר פלותי לי בציאורי לשירי המשורר
הנפלא הזה: ודרך חבונות יודיעוני, כי אין טוב לנאן אדם כמוני, כי
אם לנחת צעקנות הרועה הנאמן רש"ל ז"ל, באלו אין אני ראוי
לסול לי מסלה חדשה, אשר ישרה נעני. — ובין הנותנים עלי צקולם
בזה, נמצאו גם אוהבים ואוהבים יקרים ונכבדים לי במאד מאד. עליהם
ועלי קרואי: אלה המכות אשר הכיתי צית מאהצי! — ואחרי אשר
א-אפחד בשום פנים, לבאר את השיר הקטן הזה, מצלי להאריך צו
מעט, מנד עיניו הרב והרם והבדר, הגורם אריכות, הנה לא ימלט
שלא יצאו עמדם עוררין על שדי, לאמר: כמה ארכן הנה זה האיש

ש"ו! — ולמה זה לי הצרה הזאת לקחת עמי דברים, ולשלחם תשורה
למקנים אשר לא יאנו קחתם מידי ולא יסכונו צם? למה זה הכל חלגע
לדוד שנה מעיני, לשם לילות כימים, לתפס תפס מחופז צספרים
רבים וסונים, חדשים, גס ימים, לתת את המורס מהס ואת היוצא
גסס, לפני חנשים אשר לא יודו לי על מעשי ידי ומענדו? למה אשא
דעי למורסוק, לפני חלה אשר לפעלי לא יתנו נדק וסוק (ואולי עוד
פני לא יסתירו מכלימות ורוק)? ואס גס זה השכר האחד, אשר יקוה
לקחת מוסך צצט ספר צישראל מידי קוראיו, ימנעו ממני, ועוד ירצו
שמדי, אס כן, למה זה חנכי עמל ולמי אני עמל! —

ואם אמרת: אשימם נא כה נגד אחי את השיר ההוא, כמו שהוא
צלי שום פירוש, להקריב לפניכם אגוז, עם עורו הנפד על עצמו
עוד צעד עור לאחר כי את שניהם יאכלו יגרסום, כי יצולו צענמם

לקלוק אחו; גם נזה לא חפצתי, כי לא נסיתי לנזח לנסות את רעי
בחדות ואין זה מנהג ודרך הארץ. בשגם אין הכל נקליטן בשטחו של
גבירול הפילוסופיה, ומלים לא יועילו גם להקורא, יהיו דברי השיר
הזה, מי לא יצין ביקר ענינו, כי אם את מלותיו כמעט.

אָלס יען הערגז אַלי אַברהם (נ"ב) אַוהני ואַוהני הנעים והנחמד
 ש' ושאנו עֲלֵה בְּאוֹרֵי, כִּי חָרָה אִפְּסוֹ צִי מֵאֵד, עַל כִּי אֵלֵינוּ מִתְּצִיחַ אֶת
 טוֹבָתוֹ לִי, לִי לַעֲמִי, וְכָל טוֹבָתוֹ עַל אֲחֵרִים; וְכַמְעַט נִהְיֶה אֲוֶה לְאִיִּם
 לִי חֲלִילָה עַל הַדָּגֵר הַזֶּה, וּמִדֹּאגָה נִדְגֵר פֶּן אֲחַשֵּׁב זַעֲמִי יְדִידִי זֶה אֵלֵינוּ
 חֲסִידִי, לְכַפֹּי טוֹבָה, אִי לֹאֵת אֲנִי עֲשֵׂה הַיּוֹם אֶת רְצוֹנִי מִפְּנֵי רְצוֹן חֲבֵרִי
 זֶה. וְלִמְעַן עֲשׂוֹת נַחֵם רוּחַ לּוֹ, עָרוֹם יִסְלֹךְ הַשִּׁיר הַזֶּה צְלִי לְצֹהַר הַפִּירֹשׁ,
 יִצְוֹא צְלִי מִצֹּהַר, וְיִקְרָאוּהוּ כָּל הַקּוֹרְאִים הַנִּכְבָּדִים עַל הַצֹּפֶה הַנִּכְבָּד
 לַעֲמֵי רְצוֹן מִיָּדִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לִידִי, וּמֵאֵת יְדִידִי זֶה אֲנִי עֲשֵׂה סִלְחָנוּ צַפְנִי
 כָּל קָהָל עַדֵּת הַקּוֹרְאִים אֶת הַמְּגִיד וְאֶת הַצֹּפֶה, עַל כִּי עֲכָנְתִּי חֲתָמִי
 יָדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֶת שִׁיר שְׁלֹמֹה בֶּן נְדִירֹל ז"ל, וְכַנְשָׁתִי אֶת נְצִוְאָתוֹ.
 וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד, אֲשֶׁר לְהַצֹּפֶה, פֶּלֶאֶר יִטֵּב זַעֲמִי מֵאֲחֵצִי הַיָּקָר
 וְהַנִּכְבָּד הַרְבֵּה הַחֲכָם הַמְּפֹרָשׁ עַל הַמְּגִיד וְהַצֹּפֶה נָרִי, וְיִכְשֶׁר הַדָּגֵר
 לְפָנֵי קָהָל קוֹרְאֵיהֶם יִנִּי, לְרֹאשׁוֹת גַּם אֶת מִצְוֵי לְהַשִּׁיר וְאֶת פִּירֹשֵׁי
 עֲלִי, אֲחֵרֵי כִּי הַשִּׁיר יִהְיֶה מִעֲתָה גָּלוּי לְכָל — וְהִיא כִּי יִצְוֹ עָלֵי בְּמַכְנִיעַ
 לְחַתֵּם לְפָנֵיהֶם, אִי אִז, לֹא אֲחִים מוֹנֵעַ בֵּר מֵהֶם, כִּי גַם אֵלֵינוּ נִכְסְפָה נִפְשִׁי
 לְצֹהַר וְלִהְדֹר אֶת פְּנֵי הַמְּגִיד, וְלִכְבֹּד אֶת הַצֹּפֶה, נְחִתִּיכָה הַדְּרָאוֹת
 לְאֶתְכֶנְדֶּה, אֲחֵרֵי הַיּוֹמִים הַרְבִּים אֲשֶׁר הַתְּשִׁיתִי מִטּוֹב, שֶׁלֹּא בְּטוֹבָתִי וְכַעַל
 כְּרָתִי כִּי עַל יְהוֹן מִלְּאוֹרֵי, וְכֹאֲנִי נִעְכֵּר... וְהִיא נִזָּה שְׁלֹם לַעֲמֵלִים
 לְהַבְנוֹת הַדְּרָאוֹת חֲרִמָּה עוֹלָם! וְגַם בְּרוּכִים יִהְיוּ הַמְּגִיד וְהַצֹּפֶה וְעַלֵּיהֶם
 וְעַלֵּיהֶם וְקוֹרְאֵיהֶם בְּרוּכִים לְעוֹלָם! — (סוף ינא)

מִרְיָם אֵלֶּיךָ

מלכות ישראל

(סוף מגילת 14).

(ו') יש פעלים בעברית אשר בהספד סדר האותיות נמצאים ג"כ בארמית וסורית אבל הוראה אחת להם. העברי לעב ויהי, מלעזנים" הוא בארמית שלב ומזה, הסעלנים ואין עולבין", עלנזה" כלם וכו'. ואין מן הסודר להערת ר"ג בהערך שהוא, לנ" כלשון יוני (כלתי ספק כיוון למילת λαβη) יען שהוא הסיפד מהעברי, לענ". וכ מלת שרא נסורית

המלך לוקח יית נשים ומדוע ככה עשה לקחת למלך שמים? והוא לא? ועוד שאם הוא פועל יצא שיהיה לקח נשים למלך הוילל ויצא לו יהודע נשים שמים? ועוד יש הר' כחצ' שם (י"ג ס"ח) וייתחן וייתחן וישא לו נשים יד והתם חלי פירושו שחציהו גאל י"ד נשים ונשי פירוש הוא כאן וכו' ע"י ש' שהארץ.

וצאמת נעלם נעמי כלם פירוש המקרא האמיתי על פי דעת המסורה כמו שהעיר על זה בטוב טעם המדקדק המפורסד ר' וואלף היינדהיים ז"ל בחומש מודע לבינה, דברים ל"ב ה', ע"פ שם לו ח"ל: גם מלת לו מסופקת כי יתכן לפרש לו לעצמו כמו וישא לו נשים ארבע עשרה (ד' ה' י"ג כ"א) גם יתכן לפרש לו לזולתו כמו וישא לו יהודע נשים שמים שפירושו לו ליואש המלך הנזכר דוגמה ותקנה לו אמו אשה. כי כונת יהודע להקים זרע למלך אחרי שעתליה המדעשת המיתת את כל זרע המלוכה, ולסנה הזאת נשתנה הניגון של ויולד בנים ובנות דיואש מכל ויולד בנים ובנות שכל המקרא ככתוב במסורת עכ"ל. והנה אנשי המסורת היו משיגי טעם, כמו שהעיד עליהם הראב"ע, ולמדו הנאים אחריהם חפץ כל ענין על יד טעמי המקרא ולכן חין לוח מפרושם ומקבלתם ואף כאן כונו על האמת שיהודע נשא ליואש נשים שמים ולא לעצמו כדעת הראב"ע. אך זאת יפלא נעמי שהרב ר"ו היינדהיים ז"ל לא ידע מפלגתה של הראב"ע והרמב"ם בפירושו זה הפסוק ולא העיר על זה כלום, וגם לא זכר את הרמב"ם שזנה הלכותיו ויסדוהו על המסרה.

והראב"ע גיסי הרב המה"ג מוה' שמואל ליב זרילל נ"י ראש צ"ד בפעמט צביתו בית מלא ספרים ספר יקר המציאות הנקרא משמרת בהוגה, שחבר אחד חכמת הראשונה צבית מדרשו של שם עץ חיים באשכנזי, מכל התלמוד גמרא, משלים דברי מוסר וכו' מר' חייא הבהן די לאמארא. אמטורדס השתר, ושם כתוב דף י"ט ח"ל: נעמי ונעמי ציתו ולא נעמי שתי נשים. דע שהראב"ע הקשה על הרמב"ם שהביא דינא דגמרא דכהן גדול אינו יכול לישא שתי נשים. והוא ז"ל הקשה מפסוק וישא לו יהודע נשים שמים, ויהודע היה כ"ג והאך נשא שתי נשים. והנה מה"ג ה"צ שיהודע נשא האחרת לאחר שמתה הראשונה ופ"י. ומחילה מכ"ל שלא הזינו פשט הכתוב מה פירוש וישא לו יהודע הוא חזר ליואש מכל הטובות שעשה לו גם לקח לו שתי נשים, שעדיין היה קטן ואח"כ אפשר שלקח עד י"ח כמשפט המלך, וזה מוכרח מזה ענינו שאם הכתוב מדבר על יהודע מה חכמת לכו, וזה נחה שקטה כל הארץ. ומפני שר' חייא כ"ן די לאמארא כתב איזה פעמים נחזור דברים קשים כגידים נגד הראשונים, ולכן היה מוכרח להתנגל נגד המצוקים והדפים שהקדמת ספרו משמרת כהונה: התנצלות המחבר על הדברים שנמצאים בספר שלא בהוגן. ושם צאות ג' כתב המסר! מה שכתבתי דף י"ט שהראב"ע וה"ה לא הזינו פשט הפסוק הנני מתחנן על הדבר והנני מודה שלא בדיוק כתבתי ושינוי הדברים הללו מתחת קולמוסי בשגגה בלא מתכוין, והנני מנקה ומעלה נפשות הסבורות והתשובות מחילה עליהם עכ"ל. והרואה יראה שזכנם האשים ציל משמרת כהונה את ענינו שכתב שלא כהוגן, כי צאמת פירושו של הכתוב הנ"ל הוא הנכון ועולה נקנה אחד עם דעת נעמי הטעמים והמסרה. גם המעתיקים הקדמונים הע' זקנים ואחריהם המתרגם לונגריס, וולגאטא, העתיקו הפסוק שיהודע השיא ליואש נשים שמים כפשוטו של מקרא והגדילו היטיב צין וישא לו נשים י"ד אצל חציהו שפירושו לו לעצמו, וצין וישא לו יהודע נשים שמים שטעמו לו ליואש, ולזה נשתנה ג"כ הניגון של וישא לו צ"ה הפסוקים. ח"ל המתרגם לונגריס: *Acceptit autem ei Tojada uxores duas* ועיין גם כן מרגום של ע' זקנים ואין להאריך בדבריהם. אולם בלשון המסרת אשר הביא רש"י ז"ל נפל טעות במקראות גדולות דפוס אמטורדס, ח"ל ע"פ ויולד נשים ונשות (צראשית ה' ד') ויולד מל' כולהו כולהו בטעם צמ"ל (צר מן אחד) וישא לו יהודע (נ"ל יהודע) נשים שמים. נשים ונשות כל קריא נשים ונשות צמ"ל ויולד נשים ונשות, וישא לו יהודע (נ"ל יהודע) נשים שמים. ורצונה לומר שכל המקרה ויולד הוא מלא וכן שכל המקרה ויולד

בנים נטעם אחד צר מן ח' ויולד בנים נשים, פ"ד ג' שהטעם נשתנה. אך מה שהביא את"כ שכל קריא נשים ונשות חזן מן אחד נמות ונשים נשים. פ"ד ג', לא ידעתי לכונן דעתה, ואפשר שיש כאן טעות הדפוס, ואין תחת ידי ספרים ודפוסים קדמונים כדי לברר הדבר. רוח הק' אפסענהיים (רנ נגראם נעטשקערעק).

מיני ומיניה חסמים שמעתיא.

לפי דרך הרב החכם מוה' אברהם בער קוידערס נזופה נומ' 46 ש"ע צביאור דברי הרמב"ם ז"ל אשר הנעתי דרך היכא שמואל מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש שם מחזיק הרמב"ם ז"ל נדעת ר' יוחנן (אשר הלכה כמותו צבית צר מנ' יצמות ל"ו ח') נה"י מוכרחים לפרש מה שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה"ל פסולי המוקדשין ה"ה ונפ"ד מה"ל קרבן פסח ה"ג: לשני חב"דה היינו צבית הדאן שנהר הבית הקדוש: ביריה. וכן פירש"י ז"ל בצרכיה מ"ט ע"ג ד"ה: לפני (וועיין רש"י פסחים מ"ט ע"ג ד"ה נטמא וניע) כי נסדעל המנהג בפסחים פ"ז הלכה חית מונח פירושנו מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש ולגאל נחלקי גסושים צביאור המלך פירה לא היה צבית והירושלמי פלוגתאם נכדי. ואף שדרכו של הרמב"ם לאשר שפתח צבית צרור מללו היפא דלא אפשר כנף השא נה"י מפרשים להשתמש בכלל נעל משפט שמואל (מונח נכללי הרמב"ם) צבית ק"כ ד"ה לדקדק ולפסל נדבית. כאשר מופל לדקדק נגמרה ענינה. והנני מפרש נכללית דעה להרב החכם

מגיד דבריו ליעקב.

צבתיא נומ' 8 ראיתי. קצנת דברים שונים להח"ר יעקב רייפמאן, אשר יחדש כלל גדול על פשיטא וכו'. גם יטריח ח"ע ליבז לפי זה דברי הסוס' (קדושין דף מ"ח א'. ד"ה האיש מקדש וכו'). והנהיראיתו צ"ס פנמות יוסף' (דף כ"ה ב'). להנאון צבית' משה מלך, וראש יוסף', כי יפרש את הסוס' הנ"ל, צבית אופנים, בדרך ה' רייפמאן, דברים צרורים צביתו לשון קנה, רק בלא היטב צין. פשיטא ולא זו אף זו' (אשר אולי מחמת כי דבר פשוט הוא) ועתה ישמה לצ' ה' רייפמאן, כי כיון לדעת גאון גדול כזה. יוס' ד' לסדר משא ש"פ תרל"ד. נ"ל מלוגא.

הכפור והקרה

מאת יוסף ליב פעפוחאווסקי.

(סוף מגילין 14).

גם אכרי הרומאים הקדמונים ידעו את תועלת העשן נגד חק הכפור, האף כי טעו לחשוב שהכפור הנהו תולדת קרני אור הלכנה המחיר לרוב צלילות הקרים. אצל איך שיהי, הנמחים ימחרו יותר ליקפא עת חשך יופס, כי לפי דעת הנראף ראססי, אור הלכנה אינו נעדר כל חוס. צבית האחרונות נסו צמקמות רבים צצרת להגן על הדבר הזה צעד כרמים צמקמות מיוחדים, העלולים יותר להתקרר מהכפור, ותפסם הצלית צידם. התחוות הכפור תלויה לרוב צמקמות המקומות עננים (לאקאלע פערעלעטיססע), צעמק תחזק יותר מאשר על ההר, צמקמות יצאים תחרזה יותר מאשר צמקמות לחים, ועד"מ על יד נהר רהיין, שם יתחווה הכפור רק לפעמים רחוקות, עד שהרצה פעמים יעצו את הגפנים צחרף צלי כל מחסה ואלמחר. הודעות רבות שגלו מנרפת צחקופת האצ"צ צצנה העצרה, אשרו גם הנה את התחנולה הצדוקה והמנוסה הזאת, ויתנו ענה להכורמים והיונים שיכינו למו מספר כלי זפת איש איש לפי גדול כרמיו, וצ"ה יעשו על כרמיהם צלילות שקטים וצהירים, עם חומרים צלתי יקרים (כמו צפת-גחלי-אבן) ומוציאים פית כצאן הרבה. — אם יבצ רוח חזק, מונח מחליו כי התחנולה הזאת אף למוחד תהיה מטעם כפול, צראשונה, עת יבצ הרוח איך פחד הכפור עוד לנגדו, וחלח שנית, כי העננים והעשמים הנולדים לא יעמדו על עומד, כי הרוח יפאס על אשר יהי רוחו ללכת.

והנה עד כה דברנו אדות הכפור שהוא על נקפא; אמנם ישנו עוד אחד והוא הנקרא קרח (רויפראכט), ודומה צמראיתו כמעט להכפור, וע"כ יתלפסו לפעמים עם הכפור, צצנס סבת תולדתו שונה מאד מסבת תולדת הכפור, וע"כ גם תכונותיו שונות מאשר לכפור. כאשר הודענו למעלה יתחווה הכפור ציחוד על צדי הענפים והעלים הפונים למעלה, ורק על אומם שעומדים צלי כל מחסה תחת כפי השמים. אולם לא כן דרכי הקרח, הוא יכסה את הענפים והעלים מפל. צדדיהם צצנאון המסודר אשר מראהו כעין הצדולה וכל צצעי הקשת יתנוננו צקרצו צהייר השמש על הארץ. צצפרי חחי הרוח הלנו קוראית כי תולדת הקראת הזה תתחווה ציחוד אם אחרי קור גדול וחזק יעצור חויר חס מעט-על פני האדמה, ואת חלקי האיש אשר הוא תכיל צצרו יוציז על הצמחים הקרים עתה מאד, צצמנות צדים ארוכים של צדולה, כאשר נחזה נפל חורף צצפת הדלת והחלונות של רפת הנקר וארות הסוסים המלאים צאדים חמים. אצל כשאנו לעצמנו, נוכל רק להסכים שהמקרה הזה הגסו רק הסנה הראשונה להתחוות הקרח, אצל לא לתולדתו השלמה ונדולו, מפני כי רבות פעמים ראינו את צדי הקרח הזה הולכים וצדלים ימים אחדים, אם אמנם לפי החשק. סנה החזמו מעט הצמחים כהתחיר אשר יקופס סניז להם. כל החומרים אם יהיו צראשנים צצכונם-נחלות או אחרית, ויקבלו אחר כן תמונת צדולה, אז יש להם הנטיה להיחצב דוקא על השטחים הצלתי חלקים (רויחע), ואז יש תכונה עצמית לפתי הצדולה הסס להחגדל יותר. אם יתחך בתוך ימים רוחחים מדת גלויצנר צאלף צמח-כוו שאפשר להחיים, אז ישאר המלח צצכונתו הנחלית אף אחרי התקרר-האומם. אף אם יוצא אחס חומר מוקשה, כמו צד זכופית, בתוך המלח המוחך, אז יקרא כחגע. כל המלח והיס צצדולה. לדעתנו גם להתחוות הקרח-על הצומח דרושים התנאים האלה. תולדות צרגיר קרח הראשון. תוכלו היות מסנת-התקררות-רצה-של-תנאים; אצל מיד אף ישנם צרגירים כאלה, אז איך-תעצור לצדולם, אף אם התמוצ. החויר צחוס יותר, וכל כך ילכו ויגדלו תצרגירים. האלה על שלפניהם יאקרו מנחי העץ מכווד מאסם אשר נטל עליהם.

האלבשרשטארט, צורה אדר תרל"ג.

הודעות

בית חנוך הנערים

אשר לי הח"ס אוכל לקבל אחר תג הפסח
הבע"ל נערים אחרים לנדלם ולחנכם עצמית.
ע"כ כל החפץ למסור את בנו תחת השגחת
ישיבת להודיעני עד חודש סיון הבע"ל ואודיע
לו פרטי הדברים. הנערים יתחנכו תחת
השגחתי עפ"י דרכם ובשיטת עין על כל
דרכיהם לנהלם באורחות חיים. מלבד לימודיהם
בהגימנאזיום ילמודו בבית עברית כרצון
האבות וכדורש לחפץ הזמן. —
האדרעססע שלי:

Literat D. Gordon, Mitarbeiter des
„Hamagid“ Lyck, Preussen.

אל אחב"י יושבי רוסיה ופאלען
סורו נא בבית אכסניא שלי האטעל
ווארשוי קלאסער שטראסע 50 51 אשר
הבינותי פה בערלין להפיק רצון כל אורח
הבא בצל קורתי הן בחורים מפוארים והן
במאכלים ערבים לחיד פועםם וכשרים כר"ת
מ"ק. שבת סאיר בר"ו לויס שיץ
קלאסער שטראסע 50 51.
Hotel Warschau v. S. M. Lipschitz
Kloster-Strasse 50 51.

בית מלון ומשחה.

בית המשחה שלי כבר נודע לכל באי שער
העיר הזאת, כי הוא הראשון לכל בתי
המשחה ביופי ורחבת ידים ובמאכלים טובים
ואיני צריך עוד למדעה, אך זאת אודיע כי
זה כשנה הכינותי האטעל בתכלית היופי,
בחדרים מרווחים וכלים נאים כמו בכל ההא-
טעלם הגדולים, ובכל זאת מחיר החדרים לא
רב הוא. האטעל שלי הוא במבור העיר
אצל הקארלסשטאטער ולא רחוק ממכלת
הברזל הצפונת, ולכל הסרים לבית מלוני
מבטיח אני כי יפיק מהם רצון.
ווייזן.
Hotel zur Kaiserkrone Circusgasse 3.

אהרן שווארצענבערג.

מלידי ותושבי עיר ווארשויא, מורה נערי
ישורון שפת עברית, רוססית, פולנית,
אשכנזית וצרפתית, ועוד ידיעות אחרות
הנחוצות לאורחי הארץ, יאסוף אל בית הספר
אשר לו (ברשיון הממשלה מיום 18/80 יאנואר
1866) נערים מבני ישראל ללמדם למורי
השכלות שונות, וארוחתם ארוחת תמיר תנתן
להם מאתי במחיר השוה. ויען כי מורה ואומן
נערים הוא זה תשע ושלשים שנה, וכל יודעיו
יעידו כי יודע ואיש נאמן הוא, לכן האבות
יאמינו כי בניהם יאמנו אצלו על ברכי התושיה
והמדע, אשר בביתו כתאומי במן יתלכדו
ולא יתפרדו.
בית מעונו: גרויבאו נומ' 1088 בבית חג'
מוה' משה אולריך.

Samuel Spiero-Prostken

עממפיעלט ויין רייכהאלטיג וארטירטעס
לאגער אללער ארטען ציגארען, ציגארעטס
אונד טחעטע זאוויא ליינענער טישציגנע
האנדטוכער ע. ט. צ. ע. ט. צ. ע. ט. צ. ע.
ועהר בילליגען פרייזען.

בך חמומים במחלות אשר מוצאן מימי
הילדות כמו חסרון כח המולד, חלישת
העצבים וכדומה ימצאו מזור ותרופה על ידי
גם לחולים מערים אחרות אמצא מזור ותרופה
בכתב, אחרי אשר יודעוני מחלתם וכל אשר
יחסר להם במכתב חפשי, ואשיב לאיש ואיש
כתבו וכלשונו.

N. Wollner, Doctor der Medicin
und Chirurgie, Magister der Geburtshülfe,
Leopoldst, Kleine-Anker-gasse
Nro. 2. in Wien.

S. E. Zipernowsky in Wien,

Eisenhandlung, Neubau, Kaiserstrasse Nro. 11.

עממפיעלט דען געעהערטען העררען קאססע הענדלער צוא בילליגעסטען פארקאס
פרייזען 5 1/2 — 6 הענדיגע פאלנישברייטע קאססעס צייכען M. K. בו-
לישצקע, 2 קרייצעל, פעכגראבען, יאלק, קאסס אונד אללע
געוויינטען צייכען, זאוויע עסטראייכישע אונד רוססישע קאססעס יעדעס
בעליעביגע קוואנטום.

אין מינען קנאבען-פענויאנאם קעננען נאך מערערע צענלינגע ביי ליבעפאללער,
ווארמען פאמיליענלעבען, ערציעהונג אונד לייטונג אונד פילוייטניגער גייסטיגער אונד
וויסענשאפטליכער אויסבילדונג, אויסגאהמע פינרען. דיא שולע היער איזם מיט אללען
ערפארערניסען איינער העהערען לעהראנשטאלט פערזעהען. — פארבערייטונג פיר דאס
איינעהריגע פרייווילליגען-עקסאמען. אונטערריכט אין סוויק אונד אין העברעאישען אים
היווע. האנאראר מעססין. דיא העררען געברידער פארביעלסקי אין גראיעווא
ווערדען דיא גימע האבען אונד איבער מיך אונד מינען פענויאנאם נעהערע אויסקונפט
ערטהיילען.

Loetzen. אדר 5634. Hirsberg geprüfter Religionslehrer.

ג"ח של אמת.

בקשתי מקוראי, המגיד הנכבדים במאן פראנצישקא שיאוכו נא משובם לנמול
חסד של אמת ולהודיע לגיסי דד' משה דאקסאן שמה (אולי הוא בעצמו מקוראי, המגיד)
אשר אמו מאריאשע נ"ע שבקה לן חיים ביום ג' ב' שבט העבר למען ידע לאמור, קריש
כרת ישראל. אמנם אנכי הודעתי זאת אליו תיקף גם במכתב מיוחד, אבל מפני שכתבתי
לו כמה פעמים ולא השגתי ממנו שום מענה ע"כ אפונה אם ישיג את מכתבי. אדרעססע
שלו כפי מכתבו משנה העבר.

Dr. M. Rockmann Nr. 30 Kearny Str. San Francisco.
נעליגירישקען, בחודש שבט תרל"ד. זאבאלסמאן.

תפשו את הבורח!

בקיץ העבר היה פה עלם אחד אשר תוארו כתואר אחד בני העשירים בארץ
רוססיה, וכפי דבריו ודבריו מכיריו הרוססים הוא בן ה' תנחתם חיים לעבענוואהן לבית
פירנקעס בקאוונא, ושמו זיגפריד לעבענוואהן. הנער הזה נגב את לבי ולב בני אשר כרת
עמו ברית אהבה, וכן ביתי היה פתוח לפניו כי מיד וכמה פעמים לוח סמני כסף והחזיר
לי תיקף ומיד, אך בפעם האחרון לקח ממני ארבעים וחמש שקלים, וזה יותר משני ירחים
אשר ברח מאנציג עם כספי ועם כסף אנשים אחרים אשר התנודר עמם. וכאשר כתבתי
לאבותיו בקאוונא אדות דבר הזה אז הודישו ממנו עד היום הזה, ואין קול ואין עונה.
נא קוראי המגיד ברוססיה ובפרט בעיר קאוונא עשו לי אות לטובה והגידו להעלם,
או לאבותיו להחזיר לי את כספי סך חמש וארבעים שקל מלבד הכסף אשר לוח מהאנשים
היחידים, על האדרעססע הכתובה פה למטה.
Danzig. M. M. Masse.

הודעה

אודיע לכל החפצים לעשות עמי מסחר וקנין בשמרים יבשים, כי הנדלתי
האפאבריק שלי ומעטה אקוה כי אוכל למלאות בקשת קונים רבים בשמרים. עוד אודיע
כי עד כה טחנתי דגני בבתי רחים אחרים לכן פעמים הצליח בידי שונאי להשחית מעשי
ידי כי במסר נתנו מאפריאלען בקסח שלי אשר מהם נשחת השמרים, לכן עשיתי רחים
בחצר הפאבריק שלי, ומעטה יהיה לבם במוח כי יהיו על צד היותר טוב, ואדמה כי
אך לסוחר להודיע להקונים כי השמרים שלי לא נופלים המה מהשמרים הבאים מוויין
כי נחודע להקונים כי מובים המה ועוד יתר שאת לחם אשר מחום הקיץ לא יתקלקלו
מרה כאשר יתקלקלו השמרים הנעשים בפאבריקען אחרים ואקוה כי הקונים הנכבדים
יתנו לי רב תודה עבור סחורתי, ל. וועלער.
אדרעס:
Leon Weller in Grodno.

ואעבען האט דיא פירעססע פערלאסען.
ספר פקדת הלוי פירוש הלכות הרי"ף
על מס' ברכות ותענית להרב רבנו אהרן
הלוי.

מיט אנמערקונג פערזעהען הערויסגעגעבען
פאן זימאן באמבערגער, ראכניגער אין פישאך
(בייא אוינסבורג) אונד נאמטאן באמבערגער,
ראכניגספאנדידאם אין ווירצבורג. פרייז
1 טהאלער פריישיש, צו בעציעהען, דורך
הערויסגעבער אונד איזאק קויפמאנשעל בוכ-
האנדלונג אין פראנקפורט א. מ. וויערדע-
פערקייפער עיהאלטען ראכנאם.

מודעה

האטעל גוממאן צום שווארצען בעער
אין לעמבערג קאזימיר גאססע נייא נומ' 8
(ברייטע גאססע).

מחודר בכל ענין חיופי ובנקיות, הן בחירות
והן בכל מיני מאכלים ומשקאות, גכשורות
ובחל, גם לקיט מ"ע מלבוך, ומ"ע חקר
המגיד ומ"ע, וינער אינאעליס.
הי"ט נדפס פאן גאססע בער.

Deutsche und Amerikan.
Holz-Stiftel-Fabrik.

בעיר קאפצאווא לא רחוק מגראנא בנית
פאבריק גדול למלאכת, דייטשע אונד אמערי-
קאנישע האלצשטייפמען, הסוחרים החפצים
לקנות, יפנו במכתבם אלי כפי ואדרעססא
הדשומה מטה, ואשלח לכל אחד פראבען
ווארעם חפצים שיעלה למו בגראנע,
ובמה ימצאו חפץ בזהמורה ויאורו להמחיר
אשר אקצוב למו.
L. Rutenberg
Kopciowo. Guvernement Suwalk.

בעזימער פאן וועקסיל, ביאאוונוגעצוינען
אן J. Simon Wwe. und Söhne
Königsberg וועלכע ניכט אויפגעצאהלט
זינען, ואללען וואפארט דיא וועלכע רעמד
שקען, נאך נייאיק צו דעם ווענער, אדער,
וויינעק צו אונז, נוד פראנקרייך, אונד וויר
פערזיעהען די וועטא, וואס בייא אונד
פראפעסאטען, פראפעסאטען ווארען.
H. Sakolski & Co. 58 Division
New York.

הוספה להמגיד נומ' 15.

Lyck, den 14. April 1874.

שנת שמונה עשרה.

ל"ט, כ"ז ניסן ה'תרל"ד ליצירה.

דברי פ'ג.

צבר שניתי ושלשתי במאמרי את דברי החכם ר"ל בן זלזל על העדר ידיעת רוב צדי ישראל את משפטי לשונם, היא לשון עברית, היא לשון פי יספר לללא השמש יעיד על זאת. — הפעם הורתי הנסיון, מה גדלה המבטלה הזאת תחת ידינו, כי צעתי רבים המיסור לעקוב. — ציננים האלה כחצתי נוסח ניון מנצח אשה אחת, ואכתוב: אשת המנוח וכו' ש"ן צניח הכנסת הישן פה קראקלי. ועל זאת תמהו רבים, הלא המנהג לכתוב: בית הכנסת הישנה, ומדוע עברתי על המנהג. ולא ידעו ולא יבינו, כי אחס תלין משוגחם, והכותב הישנה" חזו אלא טועה — כי רש"י ז"ל כתב בסוף דברים: בספר התורה הזה מוסב הזה על בספר, בספר התורה הזאת, מוסבת הזאת על התורה, ע"כ. לכן אם יאמר אדם: בית האשה הגדול, הכוונה: בית האשה והצית הוא גדול, ואם יאמר: בית האשה הגדולה, הכוונה: בית האשה אשר היא גדולה והצית צענמו יוכל להיות קטון. וכמו כן אם נאמר: בית הכנסת הישנה יוכל להיות הצית חדש, ובית הכנסת החדש יוכל להיות הצית ישן רק הכנסה" היא חדשה. ובזאת נתן פתרון פה למחקר לאמר כי בית כנסת רמ"א ז"ל הנקרא בית הכנסת החדש נצנה לפני בית הכנסת נדרום הרחוק הנקרא הישנה, והוא ישן נושן משנים קדמוניות, חתמה"ל.

ואגב גררתי אודיע כי הסופר העברי אין לו להשגיח על דרש הכתובים כי אם על הפשט, יען לפעמים הדרש הוא כעין סמירה לפשט. צננס הציון הכל כתבתי: "כפה פרשה לל ולתלך, ומצא אלי קצר צכלת". וגם על זאת תמהו, הלא רבותינו ז"ל דרשו, צכלת צנמטריא ששים, והאשה היקרה הזאת היתה צת עיט שנה. אולם פשטי דקרא יורה כי תינת צכלת תורה על שנה רצה, כמו שגארו המפרשים, כי מקרא מלא דבר הכתוב: מצא צכלת אלי קצר כעלות גדיש צעחו. — צננסה לצניד גליין 50 צננסה העברה העיר סופר אחד, כי צנמון צת עמי לא תחשה, צריך להיות, לרצוי פדרים יתל תחת יתל, יען יתל הוא המקור. והנה כלל גדול צדי מיום עמדי על דעתי, כי אין להגי' צנפדים עתיקים, ומה גם צנדר התפלות, כי אם צנמקוס שאין צדירה אחרת, וכאן אין צורך להגי', כי כן מצאנו צננסה: ואני תפלה, והכוונה איש תפלה, וכמו כן לרצוי פדרים יתל הי' איש יתל, וצננסה כתב כן להשוות את התיבה הזאת צחרו שזה אל יתר הפסוקים. ודבור המציאות הי' "חסר לרוב, כמו ופרעה תלס, הי' תלס, חלקים צנמים, הוא צנמים. וגם מה שפירש הסופר הכל את תינת יתל מענין תקוה ותפלת אינו נכון כלל, כי נכון יותר לפרש את התיבה הזאת מענין תפלה ותחנונים, כי מה שאמרו חכמי תפלות לצות תקנוס, הכוונה כי תפלתם תקנו את התפלות לדורות, וכן מפורש צנמון הזה: נשיא חלקים הנאמן וכו' השכים שחר חמן וכו' צנמקוס תמיד מיומן. ועיין צנפרי לקט אמרים כי שם פרשתי את הפזמון הזה. — וצננסה שאמרנו כי דבור המציאות הי' "חסר לרוב, אין צורך להגי' עוד תפלת ש"ע צננסה המשלשת הכתובה בתורה, תחת "צחורה הכתובה" (כמו שכתב סופר אחד צנניד צננסה העברה), כי הכוונה צננסה המשלשת והיא צחורה הכתובה וכו'. קראתי צננסה לצניד גליין 9 את אשר העיר הרב החכם רייפמאן נ"י על דברי רש"י צננסה דף וי, צד"ה צננסה העני, חס לשוננו: והוא תמוה מאד, כי גם לעני יס הרצה לצנול וממנו, לקט שכתב וכו', והציג ראיות על זאת. — והנה צלתי ספק לא נעלם מעיני ראש המפרשים רש"י ז"ל את אשר ידעו גם ילדים קטנים, ומקרא מלא דבר הכתוב, אל תנול דל וכו'. — אולם על זאת יורה הרב רייפמאן ל"י כי יס צננסה עני אשר אין לו כלל לצנול וממנו, כצנול צננסה חסר חסר, ערום הלכו בלא לבוש וכו', ועתה דברי רש"י נכונים. — גם מה שהציג מספר תניא, נזילת העני היינו נזילת העניי, משם אין רא"י כלל כי חתני יצא את תינת העני מלשון עני, רק הוא יפרש דבריו, נזילת העני ומה נזילת העני, הוא נזילת העני.

אבדה שאינה חוזרת. *

אבדה גדולה נאבדה לעיר פאניוועז, אבדה שאינה חוזרת, ותמורה אין לה, כי לוקה נור הפארהה מעל ראשה, הורס עטרת יושביה הי' הרב החריק החכם עבד נאמן לאלהיו מ"ה יחיאל במוהר"ר שפירא ז"ל (חנודע בשם "ר' יחיאל חריק") אשר גוע ויאסף אל עמיו בלול ש"ק בשלשה עשר לחודש שבט הזה, בחודש אשר בן-מלאו לו ימין אחת ושבעים שנה. על ששה דברים היה האיש הזה, על חתורה ועל דרך ארץ על עבודת ה' ועל גמלות חסדים, על האמת ועל השלום. ונקרא הי' אהוב, אהוב את המקום, אהוב את חבריו, אהוב את הצדקות, אהוב את המישרים, ונחמו ממנו עצה וחושיה ויהי יועץ פלא לכל רעיו. לבג תיה נהגה בתכמה, חלוצו ודבורו, דרכו ומעשיו כלם היו ספורות ושקולות, במאזני החכמה ותמי חברתו נעימה, ודעתו מעורבת עם חבריו.

כל יודעי חכונת האיש הנבדר הזה מפעליו ומעלליו לא יספרו לו, איש מת ויקבר" כי כן יספרו לו לאמר: ספר חמדות נגזו. בשהגו! ת"י"ק וצננסה" עם חס"ד נשמן צננסה" ב"י אמנם ספר מדות טובות ת"י"ק האיש הזה לכל הקוראים בו. ספר

(*) ללח"ה סנסה וקחמרה הסודעה עד קס,

שיש בו רוח חיים, שנכתב בדיו חי על גיר חי, ובאותה חיות אשר היו נקראות ונעשות ותהינה לעינים לכל קוראיהן ונראיהן. לאמר ממנו תראו וכן תעשו, ויהי נאה דורש ונאה מקיים, אומר ועושה, לומד ומלמד, פעל והפעיל. מספר החי הזה למדנו הרבה דברים, למדנו ממנו שהעוסק בתורה ודרך ארץ זה זה מתקיים בידו, ולמדנו שהעוסק באמונה מעשיו מתברכים. ולמדנו ממנו שמדת גמלות חסדים בגוף ובממון ואין לה שיעור למעלה ולמדנו ממנו שעל האמת לבדה יחיה האדם. עם חבריו בשלום ואהבה. להוציא מלבן של האומרים שא"א לאדם להיות אהוב לבדו בלתי אם שיהיו בו שמיניות שבשמיניות שקר וחנופה, ואותו ראינו שעמד בגסיון האמת כל ימיו מבלי השתמש בהפכה אף במשהו, לא התניף לאיש ולא נשא פני גבר, ובכ"ז היה אהוב וחביב על כל יודעיו ורואיו ורוח חבריו היתה נוחה הימנו. ולמדנו ממנו שתורת ה' יראתו איננה מפרדת לבבות בני האדם השונים בדעותיהם ואינה חוצצת בין אהבת האנשים, כי כן ראינו אותו אשר אהבוהו כל המעלגות השונות וגם בני דתות אחרות אף כי היה מוחיקין העתיקים והחוקק בתורה ואמונה כשמלתן הישנה וגופו היה מכובד אהוב וחביב על כל חבריו.

והנה יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב בספר הזה, ועל ספר יקר כזה שנגנו הרוח גפש כל קוראיו, ועל אבדה כזאת נקונ כמר נפש: או לנו כי אבדנו! כי לא במהרה יכתב ספר גדול כזה, לא במהרה נראה העתקתו. אבדה שאינה חוזרת היא ותמורה אין לה. ה' ינחמנו! וישיב לנו לחות אחרות תחת הלחות שנשכרו, וישיב נחומים לכל המתאבלים עליו.

דברי המתאבל עליו שפ"ן הסופר.

מכתב הנחומים.

בער לאר, בחדש הראשון בארבעה בו תרל"ד. לכבוד הפרופסור המפורסם, רם ונשא בתורה ובחכמות, בעל הגדות, אהובי אשר בו אתפאר, מו"ה משה המכונה דר' לאצארוס, שלום, ברכה, ונחמה בכלים! מיקר מכתבך האחרון מיום 24 פעברואר אשר הגדת לי כי בקרת את כבוד אביך. (וצ"ל) להפך משכבו בחליו, לא האמנתי כי פרצה המחלה בעים רוחה, ובימים מעטים ילקח מעל ראשך ויקרא אל מעון השמים. והנה בני היקר שלי במכתבו קבלתי כבר יאמר: בא יום הפקודה, פקודת כל אדם! — בלי כל תפונה, היית שמה, וחשת עיניך על אביך כרגעיו האחרונים, וראית מות גבר חס ובר הלבב, איך כאומין רוח כגבור כח אמר: גיר בעיניך מות! ובלב שמת מסר רוחו ונפשו ביד אל תל! — ואתה, חוקר מהולל! האם כאיש נדהם עמדת משתאה על פני מה? ההתעמקת בכל ימי צבאך במצולות הרעיונות ומחשבות עמוקות ככרגעים האלה? העברו עליך מעורך, רגשי קודש ודעות פלסופיה מתחרשות לרגעים, כבמחזה קודש חזית או! — מי יתן וידעתי הרעיונות הנשגבות ועשתנות רוחניות, אשר מלאו אז חדרי לבבך המלא חכמה ודעת ואמרת גם אתה חכם, עם החכם מכל: בכל עצב יהי מותר! — ועתה אפוא! אל תתאונן גבר חי ורב פעלים, אל תבכה לפקדת שדי: הילודים למות! אביך חמנוח, זקן ושיש הי', וכרבות ימיו, רבות מעלליו יושר, וימה מות ישרים! עתה בהשמים יתענג מאושר הנצחי הצפון לחמימי דרך. וגם פה על הארץ, מאושר חלקו, כי שם אותך ה', לו זרע! משה, מוליך לימינו זרוע תפארתו! זאת נחלת גבר, כי כן יבורך מאל. וה' ימהר וינחמך מאבלך, ויהפוך מספדך למחול לך — אתה שלום וביתך שלום וכל הנלוים אליך שלום, מאח מכבדך ומוקירך כרוב ערכך יצחק אייזק טויבש האב"ד פה חנ"ל וחגליל.

מכתב חזרה.

אניקסט, חנני בא בשערי המגיד לשלם חובת חזרה לאיש מורם מעם הגביר הנעלה שש ועושה צדק לרב פעלים כ"ש מו"ה קלמן זאב נ"י וויסאצקי מסאסקו"א אשר נדרש ללא קראתו ונמצא ללא שאלותיו להיות לעזר מעיר תחלה חנ"ל לעניי עירנו אשר ממו ושוחו מהאסון הנורא אשר קרה לנו ביום י"ב אלול העבר אשר נשפט ד' עירנו באש ר"ל. וכאיש גבורתו כי עלה בידו לקבץ מנדיבי העיר מעברים ונוצרים סך שמונה מאות וחמשים וחמשה ר"כ וישלחם אלינו על ידי האיש החסד המאיר שאל גענעראל קאממער שכן קרוב אלינו ובטוב לבו התנדב לקחת לו חמצוה לפקח לטופת עני העיר. ויסיף ד' ומים על ימיו ויבלה שנותיו בנעימים. עתה חנני לכתוב את כל המתנדבים כפעלם הטוב ישלם ד' גמולם וצדקתם ושפרם לפניהם, ומשנה ברכה לראש ה' וויסאצקי חנ"ל העושה והמעשה כאחד, על כן תחי גם משכרתו כפולה מעד, וימצא חיים צדקה וכבוד. —

בן אוביר לתחלת שם חיקר ונעלה חישר בארם ח' משה אלעזר פאסטל בערג נ"י, מקריח מלך רב עיר חבירה ווי"ע, אשר כבדני במכתבו חיקר מחנכת העבר, ורצוה בחוכו נחבתו גולדען ע"י עבד עניי עירנו. — שם חיקר חזק נוגע לנו לתחלה ע"פ דבריו חיקרים הנמצאים במ"ע המגיד, ודברי חמכתב חנ"ל אשר יצאו מלבו חומים לנו לחזיר על מהרה נפשו ויקרת

צמח דוד 40 קר'. נחלת יעקב ואבני שוהם עה"ת 80 קר'. באר רחובות חיבור נפלא על אגרות חז"ל 70 קר'. קשנה מיושב עם אומר השבתה מהגאון מרי פיק זצ"ל 70 קר'. חידושי אנשי שם מהגאון מהרש"ך 85 קר'. עזרת נשים למהר"ם בן חביב 90 קר'. ש"ע אורה חיים עם באה"ט 1 פל' 20 קר'. ש"ע יור"ד עם באה"ט 1 פל' 20 קר'. חמש מגילות מרלביג 80 קר'. שירי רומי מאת ראלד 40 קר'. חידושי רע"ק 75 קר'. תבואת שור עם לבושי שרי 1 פל' 70 קר'. עתה ארשום הכתובים פדפוס שלי: כר הקמח עם שולחן ארבע מדינות בחי 60 קר'. מרא דכיא על רש"י 25 קר'. חופת חתנים 22 קר'. מהרא דאריהא חיבור יקר ונפלא הכולל דמי ועמיני תלמוד תורה עם הרבה ביאורים חדשים על מקראות ומאמרי חז"ל מלוקט מש"ס ומדרשים שונים מהגאון אבד"ק אקנא 70 קר'. מתוק מדבש כולל עניני מוסר בדרך נחמד מאד 13 קר'. שומר שבת כולל דיני ועניני שבת 7 קר'. לוח ברכת הנהנין מהריב מלאדי 10 קר'. הנהגת אדם מהגאון פת"ר אפנהיים זצ"ל מפרגא 20 קר'. שארית ישראל 20 קר'. חומר דבורה מר"ם קודיתור 6 קר'. קיצר שולחן ערוך עברי דייטש 50 קר'. קיצר מנורת המאור וראשית חכמה עברי דייטש 55 קר'. שבט מוסר עברי דייטש לכר 60 קר'. חרדים 25 קר'. שארית ישראל 20 קר'. שכט יהודה 22 קר'. הגהות שוה"מ, מעשיות, חזיונות, תנאים, כתובות, חתונה בלעטין, קנפיש בריב, מוזהר, נמצא אצלי עוד הרבה מינים אך קצרה היריעה מהמיל, יפול אני לשלוח ספרי בית מסחרי מכורך מוכ ויפה ושכר הפריפה במקח השוה. והאיש אשר ירצה לקנות אצלי ישלח כל המעות או דראנגאמע והסחורה אשלח בנאכנאמע. גם יכול אני להדפיס בביה דפוס כל מיני ספרים באותיות שוה"מ במקח השוה. גם יכול אני לקבל חתמים על מ"ע היקר דפוס יד ומ"ע, גווענער איזראעליט". גם מוכן אני לקבל ספרים בקאמיסאן. והנני לבקש מאת הסוחרים אשר עוד לא באו עמי בכרית המסחר שיכתבו לי רשימת הספרים שלהם עם המקחים אולי אעשה עמהם איזה מסחר נגד חילוף או מזומן.

Hochschule für die Wissenschaft des Judenthums in Berlin.

פ ע ר צ י י כ נ י ד ס

דער

א"ס זאממער-זעמעמער 1874 (פאם 20. אפריל אן)

צו האלטענדען פארלעזונג.

הערר דר. קאסעל ווירד לעזען: 1) דאס אראמעישע אין דער יידישע ליטעראטור; מאנטאג, מיטטוואך, אוי פרייטאג 10 — 11 אוהר. 2) איינלייטונג אין דיע זינגאגאלע ליטעראטור: מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג 11 — 12 אוהר. הערר דר. גיי-גער ווירד לעזען: 1) אלגעמיינע איינלייטונג אין דיע וויססענשאפט דעם יודענטיהומס; פרייטאג מארגענס 7 — 8 אוהר. 2) איינלייטונג אין דיע עלטערע היסטארישע ביבלישען שרייט-טען; דאנערשטאג מארגענס 7 — 9 אוהר. 3) גענעזיס; דיענסטאג מארגענס 7 — 9 אוהר. 4) אבות; מיטוואך מארגענס 7 — 8 אוהר. הערר דר. לעווי ווירד לעזען: 1) איינלייטונג אין דיע משנה; מיטוואך אבענדס 6 — 7 אוהר. 2) משנה; מאנטאג אונד פרייטאג 8 — 9 אוהר. 3) באבילאנישער תלמוד, שטא-טאריש; זאנערשטאג 8 — 10 אוהר, דיענסטאג אונד דאנערשטאג 9 — 11 אוהר. 4) יורה דעה; מאנטאג 9 — 10 אוהר, מיט-וואך 8 — 10 אוהר, פרייטאג 9 — 10 אוהר. 5) פריפאטיסיזמע יערוואלעמישער תלמוד; זאנאכענד 2 — 4 אוהר. הערר פראפ. דר. שטיינשאל ווירד לעזען: דעאטערנאמיוס; מאנטאג, דינסטאג אונד דאנערשטאג אבענדס 7 — 8 אוהר.

אללע פארלעזונגען אן דער האכשולע זינד אונגעטעלטליך. אלס צוהערער פיר דיע פארלעזונגען זינד אין ערשטער לייער דיע ריטע איטמאטריקולירטען שטודירענדען דיע היינטיגען אוניווערסיטעט — אונד צוואר אהנע אונטערשייד דער פאקולטעט — אין ארש-זיכט גענאממען. אויך אלערע פערזאנען קענען אויף גרונד בע-זאנערער ערמעגליכונג אן דען פארלעזונג טייל נעהמען. דיע אנמערדונג ערפאלגט זייד דעם צייטגען פארשיידענער דעם לעהרערקאללעגיומ'ס, הערר דר. גייגער, פאם 16. ביז 18. אפריל (אינקל). אבענדס 6 — 7 אוהר, אין זייער וואונג-וואונגאלע שטראסע 40; דאנען 24. אפריל ביז צום 18. מאי (אינקל). דיענסטאג אונד דאנערשטאג 9 — 10 אוהר; מיטטוואך אונד פרייטאג 8 — 9 אוהר, אויף לאקאלע דער האכ-שולע; אונטער דען פאקולטעט 4. ברלין, אים מערץ 1874.

דאס קולטאריום

דער האכשולע פיר דיע וויססענשאפט דעם יודענטיהומס.

L a z a r u s.

רחמי לרחמי כבוד ודלתו ומהבית האדם השורה בקרבנו. . . והאיש היקר הזה יהי לטובתו לרבים לנפשו עירות הקרובות לנו, וגם להרחוקות מעט אשר שמעו וידעו אל נכון שכל מצב עירנו אבל לא הספיקו עדין לשלוח את ברכתם אלינו, כי ימצאו בכל עיר מהנדבים בעם אשר יתגברו למעשה הצדקה הגדולה הזאת להיות בעזרתן לבנות בתים לר' משכנות לאביר יעקב מקום תורה וחפלה, כי בעזרתן נשרפו כל בלתי שבעינו באין שריד אף אחד ארכעז של רבים ושלשה של חברות קטנות מאחדות וישיב עינו קצרי יד המה לשאת בהוצאת בנינם העלה לסך גדול — כאשר התעורר ה' פאסטעלבערג הנ"ל להשתתף בצערנו עם היותו רחוק מאדנו כמדינה אחרת — חנני מיוחד ברכה ותורה להעירות הקרובות לנו אשר החישו לעזרה לנו במשען להם ומשען בסף עיר העיר כערכה וכבר כתבנו לכל עיר ועיר במהר לזמן הקבלה, והנני מוסיף לברכם גם עתה, ייטיב ר' לטובים ופרי צדקתם ישא ברנה כעזרת המעמד הדובר גם בשם כל בני עירי הנשיאים שם המטיבים להחלה על דל שפאחיהם כל היום המצפים לעזרת ר' לבנות הנהרסה ולטעת הנשמה.

משנה יואל הכהן גורין רב פה אנקישט.

קוראים יקרים ונכבדים!

כלכם שמעתם קול ענות חלושה, קול דממה דקה, הוא הקול קול יעקב, בהמגיד גליון 12 צד 104. הרב הגדול אשר נודע ביהודה ובאשכנז גורל שמו מהר"ר יעקב רייפמאן נ"י מודיע צערו בריב"ם (זו פעם שנית), ומבקש מאת הרב החכם הגדול מהר"ר רפאל קירכהיים נ"י, גם ממני להיות עוזרים לו, אשר חכמי זמננו יתחילו בזה, למען יוכל להוציא את ספרו, אשר אהו בכתובים, לאור עולם.

והנה אף למותר לספר לכם ההלכה, כי מי משוחרי תושיה אשר שם רייפמאן לא נודע לו? מי מכס לא ידע רב כחו וחילו לאורייתא? מי מכס לא ישמח על הקירותיו הנפלאות, המלאות בכל מכתבי עתים לב, ובספרים מיוחדים, אשר הוציא המחבר הזה לאור?

לזאת איפוא אמרתי לבוא בשאלתי ובקשתי לפניכם קוראים נכבדים! לסעוד ולתמוך את הרב החוקר הזה, ולא לבד למען אשר יוכל להוציא את ספרו לאור, רק גם לעזור לו אל מנוחת נפשו, להיות לאל ידו לשבת במנוחה בביתו במעונו על מכונה להוליד דברים יקרים בעיני מחקר ובקורת, ולא יה' מוכרת להיות נע ונד לעת זקנתו, לשבת על שלחן אחרים, אשר באמה יכאב לב כל איש תושיה, לאמר זו תורה זו שכרה! — תוסנא, ושלחו איש איש כמחצת ידו כסף תרומתכם, אל הרב בעל המגיד, או אל Herrn Rafael Kirchheim Frankfurt a/m.

או אלי על שמי: Herrn Salomon Buber, Lemberg. החכמים אשר יקחו חבל במצוה הזו, יפרסמו שם בהמגיד לשם ולחלה עד עולם!

יקבל ידידי הרב בעל המגיד, ממני 10 גולדען לתכלית הזה. לכו, ה' ניסן תרל"ד. דברי המעמד שלמה באבער.

הערת המו"ל. מאד ידאב לבנו המיד בשמענו מה רע ופיר גורל אחינו אלה אשר הקריבו ימי חייהם לתורה ולחכמה, ואם עמל כל אדם לפיהו, נפש העמלים האלה ברעה החמוג ובכיתם אין כל, רק עצב וראגה, יגון ואנחה! כמה פעמים הרימונו קולנו ודברנו באוני עשירי ונדיבי עמנו לבא לעזרת מדוכא זה או זה — אבל אך מעטים היו אשר נתעוררו לזה. אלה אשר לבם טוב וחפצים לתמוך בידי אחיהם אלה, אין ידם משגת לזה — ואלה אשר ידם משגת לזה, לבם לא טוב וקופצים אח ידם! על כל דבר פה, על שור, על חמור, על שה ועל כל הכל וריק יפזרו למאות ולאלפים, אבל לתמוך בידי העמלים בתורה וחכמה לתקדמה ספרות עמנו אין כסף להאונים האלה.

לכן טוב וישר בעינינו כי יצא הפעם ידינו החכם והנדיב הנ"ל לקרוא באוני נדיבי עמנו ובטח יכנסו דבריו באזניהם. הן לא מתנת חנם מבקש חתכם רייפמאן ה"י, רק כי יקנו מידו את ספריו אשר כבר הוציא לאור בעמל רוח ונפש, למען יוכל להוציא אור גם יתר חיבוריו אשר אהו בכתובים. יהמו נא רחמי נדיבי עמנו על המורם הנאמן הזה העובד אדמתו בזיעת אפס ויתעורר כל אחד מהם מעירו ומארצו לתמוך ולסעדו כי ד' הטובה עליו, ולא עוד יעקב ופניו לא יחזרו עוד, וראו כל עמי הארץ כי גאל ד' את יעקב!

בשורת ספרים.

באת יעקב עזרענאריין מדפיס ומוכר ספרים בלעמבערג.

בית מחברי טעם (ברייטע גאסע ווארסקי חוץ, 1 טען שטאק).

(סוף מגילון 14).

מסכת דין ארץ עם ב' פירושים מהר"א לאנדא מ"מ ברכות 80 קר'. מסכת סוטים עם ב' פירושים מהר"ל 65 קר'.